

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

26 mei 2005

ONTWERP VAN DECREET

**tot wijziging van het decreet van 14 juli 1993
tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning**

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting.....	3
Voorontwerp van decreet	27
Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	31
Advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen.....	37
Advies van de Raad van State	45
Ontwerp van decreet	51
Bijlage bij de memorie van toelichting: Reguleringsimpactanalyse.....	55

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. EVALUATIE VAN DE INVULLING VAN DE BELEIDSDOELSTELLINGEN VAN HET GRINDDECREET

1.1. Het grinddecreet van 14 juli 1993 en zijn voor- geschiedenis

1.1.1. Doelstellingen van het grinddecreet

Met het grinddecreet van 14 juli 1993 heeft de Vlaamse regering het kader geschapen, waarbin- nen de grindwinning in Limburg enerzijds en de daarmee gepaard gaande gevolgen anderzijds, glo- baal worden geregeld. Dit geheel van maatregelen, waarbij de mogelijkheden voor verdere grindwin- ning vrij strikt werden afgebakend, zijn het gevolg van de beslissing van de Vlaamse Regering (augus- tus 1990) om te opteren voor een afbouwend grind- winningsscenario, waarbij de grindwinning na 2005 in de provincie Limburg wordt beëindigd. Er werd toen gesteld dat het economisch surplus van grind- winning, die voor de regio als gering werd bestem- peld, niet opwoog tegen de in de regio toegebrachte ecologische schade. De vooropgestelde afbouwpe- riode van ongeveer 15 jaar werd geacht voldoende te zijn om enerzijds de betrokken sector toe te laten zich aan dit perspectief aan te passen en anderzijds het zoeken naar alternatieven voor het grindgebruik te concretiseren.

Onder de gevolgen van de grindwinning en de stopzetting ervan op termijn wordt in de eerste plaats de concrete herstructurering van de te ont- ginnen gebieden verstaan en verder een sociaal begeleidingsluik voor de sluiting van ontginnings- bedrijven. Tevens worden er middelen voorzien om de mogelijkheden voor de productie en het gebruik van grindvervangende materialen te stimuleren. Teneinde de nodige middelen te voorzien om het vooropgestelde te realiseren, werd het Grindfonds decretaal opgericht. De inkomsten van het Grind- fonds worden verworven via grindheffingen.

Voor de duidelijkheid dient men hierbij te stellen dat het grinddecreet enkel de effectieve grindont- ginning als toepassingsgebied heeft. Met effectieve grindontginning wordt de ontgroning van natuur- lijke grondstoffen bedoeld waarbij het percentage grind op jaarbasis ten minste 20% bedraagt.

In Vlaanderen is effectieve grindwinning geconcen- treerd in de provincie Limburg. Het grinddecreet heeft het trouwens enkel over de regeling van de grindwinningsactiviteit in de provincie Limburg. De eventuele beperkte grindwinning, die voorkomt als plaatselijk bijproduct bij de zandwinning in de val- lei van het Scheldestroombekken, is door het grind- decreet dus niet gevat.

1.1.2. De grindwinningsproblematiek in Limburg

Historisch gezien kan men de aanvang van de grindwinningsactiviteit in het Limburgse Maasland situeren in de loop van de jaren vijftig, begin zes- tiger jaren. In eerste instantie betreft het hier nat ontgonnen grind, valleigrind genoemd, dewelke op terreinen vlak tegen de Maasoevers aan wordt ont- gonnen en waarbij het grindpakket zich vrijwel vol- ledig onder het grondwaterpeil bevindt.

Van recentere datum (een tiental jaren later) zijn de vergunningen voor het ontginnen van zoge- naamd berggrind. Het betreft hier droog ontgon- nen grind van mindere kwaliteit (meer verweerd en verstoord), gekenmerkt door een typische roestige verkleuring en leemvervuiling. De berggrind wordt op enige afstand westelijk van de Maas aangetrof- fen op het Kempisch Plateau en bevindt zich gro- tendeels boven het grondwaterpeil.

Tijdens de tien jaar voorafgaand aan het grindde- creet (1983-1992) werd globaal genomen zo'n 9,4 miljoen ton grindproductie per jaar gerealiseerd. Daarvan bedroeg het aandeel valleigrind over de eerste vijf jaar gezien ca. 80% of ruim 7 miljoen ton, terwijl nadien het aandeel berggrind stelselma- tig is toegenomen tot ca. 40%.

Op basis van geologische informatie kan gesteld worden dat er in Limburg ruim 3 miljard m³ grind- pakket (verhoudingsgewijze 1/3 berggrind, 2/3 val- leigrind) in de ondergrond aanwezig is, waarvan tot op heden zo'n 235 miljoen m³ werd ontgonnen (ver- houdingsgewijze 1/4 berggrind en 3/4 valleigrind). Zuiver statistisch gezien heeft men dus totnogtoe ca. 7,8% van de geologische mogelijkheden benut. De grindproblematiek heeft dus duidelijk niet te maken met een tekort aan grondstof.

De problematiek rond grindontginning is met de jaren geëvolueerd naar een complexe materie, waarbij men kan stellen dat de weerstanden tegen ontginningen op het einde van de jaren zeventig

dermate waren toegenomen dat de economische aspecten van de exploitaties enerzijds maar anderzijds ook het belang van grondstoffenbevoorrading, op de achtergrond waren gedrukt. Het voorgaande was uitgesproken van toepassing op de grindwinning in Limburg, temeer daar de grindwinningsgebieden vrij sterk geconcentreerd zijn in dezelfde regio in vergelijking met andere oppervlaktedelfstoffen (zand, klei en leem), die toch wat meer verspreid over het Vlaamse grondgebied voorkomen.

Na de regionalisering van de bevoegdheid inzake het beheer van de natuurlijke rijkdommen, werd in begin van de jaren tachtig een Grindcommissie in het leven geroepen. Deze commissie diende een concreet advies uit te brengen voor de aanpak op middellange en langere termijn van de grindproblematiek.

De commotie rond voorziene nieuwe grindwinningsgebieden bleef echter aanzwellen met nieuwe accenten, voornamelijk van ecologische aard. Voorts waren er de ingediende bezwaren en de uitspraken van de Raad van State terzake, wat de toenmalige Gemeenschapsminister voor Ruimtelijke Ordening deed besluiten om een tijdelijke Technische Grindcommissie in het leven te roepen, die de adviezen van de vorige Commissie diende te actualiseren in het licht van de gewijzigde omstandigheden. Toen (1987) werd reeds duidelijk dat men de grindwinningsmogelijkheden in de provincie Limburg onder druk van de omstandigheden diende in te krimpen. Vooral het groeiend aantal tegenstanders tegen wat zij noemden het welwillend toegeven van de overheid aan de druk van de grindboeren (ontginningsbedrijven) om voldoende nieuwe wingebieden in het gewestplan te voorzien, vonden dat er een decreet op de ontgrindingen diende te komen. De voornaamste uitgangspunten hierbij waren het maximaal beschermen (behouden) van de bestaande uiterwaarden (laaggelegen terreinen langs de Maas) en verschillende als ecologisch waardevol geachte gebieden sparen door de voorziene ontginningsterreinen in het gewestplan duidelijk te verminderen. Als alternatief werd er sterk aangedrongen om op ernstige wijze naar grindvervangende alternatieven te zoeken.

In het begin van de jaren negentig werd er een Vlaams beleidsplan inzake grindwinning in het Limburgse Maasland uitgewerkt, dat door de Vlaamse Regering op 2 augustus 1990 werd goedgekeurd.

Er werd hiertoe een rondetafelconferentie opgezet, teneinde alle belanghebbenden, vaak met tegenstrijdige belangen, toe te laten om hun mening te kennen te geven en zo mee te werken aan de concrete invulling van dit Vlaamse beleidsplan en het in het vooruitzicht gestelde decretaal onderbouwde grindbeleid.

Het grinddecreet dateert van 14 juli 1993 en trad in voege op 1 januari 1995.

1.1.3. De essentie van het grinddecreet

In het decreet wordt een afbouwend grindwinningsscenario vastgelegd, waarbij de effectieve grindwinning na 2005 beëindigd wordt. In dit kader werd er een productieschema uitgewerkt voor zowel de valleigrind- als de berggrindsector, waarbij voor de periode 1994-2005 (twaalf jaar) voor de valleigrindsector een jaarlijks afnemend globaal productiequotum werd vooropgesteld, terwijl men het voor de berggrindsector hield op een gelijkblijvend niveau van globaal 3,45 miljoen ton per jaar. Over de ganse periode gezien werd er op die wijze voor valleigrind in totaal 59,5 miljoen ton productiequota voorzien en voor berggrind in totaal 41,4 miljoen ton.

Het grinddecreet stelt dat tijdens de periode van 1994 t.e.m. 2005 grindwinning op wettelijke wijze nog enkel kan in de daarvoor op het gewestplan aangeduide ontginningsgebieden. De grindwinning kan slechts geschieden door bedrijven die erkend werden als grindontginner (dit op basis van hun grindwinningspotentie in het verleden) en die in aanmerking komen om een deel van het om de twee jaar te verdelen productiequotum te verkrijgen. Het strikte karakter inzake toegelaten productie wordt tevens nog onderstreept door bepalingen, waarbij het bij het einde van de betreffende tweejaarlijkse periode niet gebruikte gedeelte van het verkregen quotum enkel in geval van overmacht kan overgedragen worden op de volgende tweejaarlijkse periode, terwijl in het omgekeerde geval bij overschrijding van het verkregen quotum er bestraffingsmaatregelen worden voorzien.

De Vlaamse Regering neemt het initiatief tot wijziging van de betrokken gewestplannen en laat terzake een ecologische impactstudie maken als ook een grindreserveberekening van de in aan-

merking genomen gebieden. Effectief ontginnen is echter maar mogelijk nadat men voor de in het gewestplan opgenomen ontginningsgebieden bij de bevoegde instanties de noodzakelijke vergunningen (milieu- of exploitatievergunning, bouwvergunning) heeft bekomen. Voor de nieuwe grindwinningsgebieden is er eveneens een regeling met de GOM-Limburg te treffen inzake eigendomsoverdracht van de betrokken terreinen, gekoppeld aan een concessieovereenkomst.

Verder worden de betrokken ontginners verplicht om sinds het in voege treden van het decreet (1/01/95) een heffing te betalen aan het binnen het decreet opgerichte Grindfonds (pararegionale A) en dit semestrieel op basis van de ontgonnen en afgevoerde hoeveelheid grindfractie.

De middelen van het Grindfonds dienen onder meer om de werkingskosten te dragen van de binnen het decreet opgezette beheerstructuur. Een gedeelte van het fonds is zodoende voorbehouden om onderzoekswerk te financieren gericht op de ontwikkeling van substitutiemogelijkheden voor grind, de commercialisering en het gebruik hiervan. Dit onderzoekswerk wordt begeleid door een zogenaamd onderzoekscomité. Globaal gezien dient het fonds echter voornamelijk ter financiering van een sociaal luik en een herstructureringsluik. Het sociaal luik financiert de afvloeiing van werknemers in de sector. Om dit luik te begeleiden, werd er een sociaal comité gevormd. Vervolgens werd nog een herstructureringsluik ingesteld, waarvoor het herstructureringscomité bevoegd is en als dusdanig instaat voor de uitwerking van de structuurvisie en herstructureringsplannen in de diverse ontginningsgebieden, de aanvragen van de desbetreffende bouwvergunning(en), het laten herstructureren van de ontgonnen grindwinningsgebieden en de supervisie van de realisaties na ontginning. Overkoepelend is er een grindcomité samengesteld dat als voornaamste taken heeft: adviseren over het beheer van het Grindfonds, toezicht houden op de naleving van de productiequotaregelgeving, coördineren van en toezicht houden op de activiteiten van de subcomités en het ontwikkelen en voortdurend actualiseren van een globaal en coherent beleidsplan ter verwezenlijking van de doelstellingen.

In het decreet is vastgelegd binnen welke marges de jaarlijks inkomsten van het Grindfonds over de diverse comités verdeeld worden.

De grindheffing zelf wordt vastgesteld op een bedrag bestaande uit een basisbedrag per ton gewonnen en afgevoerde grindfractie welke wordt vermenigvuldigd met een jaarlijks te bepalen heffingscoëfficiënt. Deze heffingscoëfficiënt wordt in principe jaarlijks aangepast aan de evolutie van de index der consumptieprijzen, maar kan tevens aangepast worden in het kader van de afbouw van de grindwinning en de daarmee verbonden verplichtingen.

1.2. Bijsturing van het grinddecreet via het wijzigingsdecreet van 6 juli 2001

Om de essentie van het grinddecreet te realiseren, drongen bepaalde decretale wijzigingen zich op aan het basisdecreet van 14 juli 1993. Eind 1998 werden hiervoor initiatieven genomen die er voornamelijk op gericht waren om in de gegeven omstandigheden de uitvoerbaarheid van bepaalde doelstellingen van het decreet in de praktijk mogelijk te maken, zonder daarbij aan de doelstellingen op zich te raken. Dit resulteerde in het wijzigingsdecreet van 6 juli 2001.

De voornaamste wijzigingen die in het wijzigingsdecreet van 6 juli 2001 zijn opgenomen, hebben betrekking op:

- het sluitend maken van de decretale bepalingen inzake de heffingsplicht, meer bepaald de mogelijkheden voorzien voor het opleggen van ambtshalve heffingen en serieuze administratieve geldboetes bij welomschreven gevallen van onwilligheid en het ontduiken van de heffingen. In die optiek werden tevens de controle- en toezichtsbevoegdheden van de aangeduide ambtenaren uitgebreid;
- een herschikking van de taken van het herstructureringscomité gepaard gaande met een herberekening van de grindheffing. Volgens het basisdecreet was het herstructureringscomité bevoegd voor het geheel van de herinrichtingsverplichtingen. Juridisch waren zij gehouden om de herstructureringswerken toe te wijzen conform de wet op de overheidsopdrachten. Er was evenwel gebleken dat deze aanpak in de gegeven omstandigheden niet alleen voor structurele realisatieproblemen zorgde, die sterk verdragend en kostprijsverhogend werkten, maar

tevens een aanzienlijk deel van de fondsmiddelen onbeschikbaar maakte voor de dekking van de effectieve herstructureringsuitgaven. Er werd in het wijzigingsdecreet daarom geopteerd om de ontgrondingsactiviteiten en de herstructureringsactiviteiten grotendeels opnieuw te koppelen in die zin dat de betreffende quotumhouders solidair verantwoordelijk worden voor de realisatie van de afwerking (= het herstellen van het terreinreliëf, de grondschotel) volgens de voorwaarden van de nabestemmingsplannen. Via een waarborgsysteem wordt het herstel van het opgelegde terreinreliëf gewaarborgd. Die waarborg is voldoende hoog gesteld om het herstructureringscomité toe te laten om bij het niet nakomen van de herinrichtingsverplichtingen door de quotumhouders alsnog in te grijpen en via de geëigende weg van de aanbestedingen de nog te realiseren werkzaamheden te laten uitvoeren. Het uitrusten van de afgewerkte terreinen blijft, zoals in het basisdecreet was voorzien, de directe verantwoordelijkheid van het herstructureringscomité, wat wil zeggen dat de werken zullen aanbesteed worden in toepassing van de wetgeving op de overheidsopdrachten. Dit alles had tot gevolg dat in het wijzigingsdecreet de hoogte van de grindheffing diende gereduceerd te worden in het licht van de gewijzigde doelstellingen, aangezien de afwerking (globaal genomen de voornaamste herinrichtingskost) door de ontginners zelf zal worden uitgevoerd;

- de verdeling van het jaarlijkse productiequotum zal gebeuren volgens een vaste verdeelsleutel op basis van het quotumbesluit van 1994-1995. De resultaten van de in het decreet opgenomen berekeningswijze om de verdeelsleutel om de twee jaar aan de passen pro rata van de gemiddelde productie van de meest representatieve productie jaren tijdens de voorgaande periode van 15 jaar, gaf aanleiding tot verschillende interpretatiemogelijkheden, wat leidde tot ongelijke behandeling tussen quotumhouders. Om het interpretatieprobleem op te lossen, werd decretaal een vaste verdeelsleutel ingevoerd, waarbij teruggegrepen wordt naar de oorspronkelijk gehanteerde verdeelsleutel. Voorts wordt er met betrekking tot de in de voorbije jaren toegekende maar niet gerealiseerde productiequota voorzien om in het geval dat er heikracht kan worden ingeroepen, deze te verdelen over de nog resterende tweejaarlijkse periodes. Dit ter vervanging van wat

er in het basisdecreet stond en waarbij in het geval van heikracht het niet gebruikte gedeelte van het productiequotum enkel kon worden overgedragen naar de eerstvolgende tweejaarlijkse periode. Doordat de voorziene ontginningsgronden niet tijdig effectief ter beschikking gekomen zijn, zijn de overdraagbare quota dermate omvangrijk geworden dat ze niet in één periode van twee jaar te realiseren zijn. Vandaar dus de decreetswijziging om een weliswaar gecontroleerde spreiding toe te laten over de nog resterende ontginningsperiode (tot 1/01/2006);

- het wijzigingsdecreet van 6 juli 2001 voorziet ook de mogelijkheid om occasionele grindwinning in Limburg, die voorkomt bij graafwerken in het kader van infrastructuurprojecten, zoals kanalisatiewerken, uitbreiding van stortplaatsen, bouwprojecten e.d., aan een grindheffing te onderwerpen. Occasionele grindwinningen vallen verder niet onder de bepalingen van het grinddecreet, die enkel betrekking hebben op de vergunningsplichtige grindwinning in Limburg.

1.3. Evaluatie van de realisatie van de oorspronkelijke beleidsvisie

De krachtlijnen van de beleidsvisie die aan de basis lag van het grinddecreet zijn de volgende:

- ordening van de grindwinning;
- planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning in de provincie Limburg tegen 1 januari 2006;
- de oprichting van een Grindfonds dat gefinancierd wordt door de invoering van een grindheffing;
- het voorzien van de nodige nieuwe ontginningsgebieden om de vooropgestelde globale productiequota te kunnen realiseren;
- in de vrijgegeven ontginningsgebieden moet het ecologisch en ruimtelijk patrimonium zo goed mogelijk worden hersteld;
- de sociale begeleiding, noodzakelijk geworden door de afbouw van de grindwinning, zal krachtig worden aangepakt;

- er zal werk worden gemaakt van de studie van het gebruik van alternatieve materialen voor grind.

1.3.1. Ordening van de grindwinning

Beleidsvisie

Op het ogenblik van het tot stand komen van het grinddecreet was er een duidelijke behoefte aan het ordenen van tal van aspecten van de grindwinning.

Er was nood aan een regeling voor de financiering en uitvoering van een aantal aspecten van het beleid. Het betreft de beleidsmaatregelen die nodig zijn onder meer met het oog op het behoud en herstel van het ruimtelijk en ecologisch patrimonium, op de omschakeling van de gebieden na ontginning en de bij de ontginning betrokken streek, de sociale begeleiding van de grindbedrijven en het onderzoek naar alternatieven voor grind.

Het was absoluut nodig om de wilde ontginningen uit het verleden een halt toe te roepen. Door het grinddecreet kan grindwinning nog enkel in de daarvoor op het gewestplan aangeduide ontginningsgebieden en door bedrijven die over een grindquotum beschikken.

Bij het uitstippelen van het afbouwscenario werd in principe uitgegaan van een behoud van het gewestplan. Ernstige sociale en milieubezwaren kanten zich echter tegen een rigoureuze uitvoering van het gewestplan. Daarom dat het beginsel van de gewestplanruil werd weerhouden. Waardevolle natuurgebieden worden hierbij beschermd tegen grindwinning.

Op basis van objectieve criteria worden aan de exploitanten, via trekkingsrechten op de nieuwe gebieden, productiequota voor de winning van grind opgelegd. Ook de voorraden waarover de bedrijven nog beschikten, werden in rekening gebracht.

De nog ontginbare hoeveelheden grind en zand in de effectieve ontginningszones voor valleigrind van het gewestplan Maasland werden begroot op 15,3 miljoen ton. Uitgaande van de gerealiseerde quota in de voorafgaande periode en op basis van een progressieve afbouw 1990-2005, diende op het

ogenblik van het in voege treden van het grinddecreet bijkomend nog een volume van ongeveer 60 miljoen ton valleigrind voor winning beschikbaar te zijn. Dit volume werd gezocht in de bestaande ontginningszones aangevuld met twee nieuwe ontginningsgebieden, met name Boterakker te Kinrooi en Meerheuvel te Dilsen-Stokkem.

Het besluit van de Vlaamse regering van 9 juli 1996 geeft invulling aan de trekkingsrechten in de nieuwe gebieden in het kader van het grinddecreet. De nieuwe grindwinningsgebieden Boterakker en Meerheuvel werden verondersteld een quotuminhoud te hebben van respectievelijk 27 miljoen en 17,4 miljoen ton. De trekkingsrechten werden per bedrijf toegewezen.

Evaluatie

Het gevolg van het grinddecreet is dat er een duidelijke ordening tot stand gekomen is op verschillende vlakken. Zowel het beleid en de daarmee samenhangende uitvoerende instanties als de sector zelf hebben momenteel een duidelijke doorzichtige structuur.

Door het beleid en de uitvoering te structureren, is er bovendien op ruimtelijk vlak een veel grotere ordening gerealiseerd.

In de valleigrindsector krijgen elf grindbedrijven productiequota toegewezen. Voor de periode 1994-2005 werd er voor de valleigrindsector een totaal aan toe te wijzen quotum van 59,5 miljoen ton grind voorzien.

In de Maasvallei werden de Boterakker te Kinrooi en de Meerheuvel te Dilsen-Stokkem als nieuwe grindgebieden aangeduid.

De ontginningszone Boterakker bevindt zich op het grondgebied van de gemeente Kinrooi. De huidige ontginningszone Boterakker omvat twee fazen met een bruto oppervlakte van 125 ha. Volgens het trekkingsrechtenbesluit wordt er verwacht dat er 27 miljoen ton grind kan gewonnen worden.

De ontginning in fase I is gestart medio 1997. Met fase II werd gestart begin 2000. Dit ontginningsgebied wordt momenteel ontgonnen door de Tijdelijke Vereniging REKIN samen met Dranaco en Dragetra. De TV Rekin bestaat uit de firma's Belmagri, Dragrasa en Dragratra.

In het ontginningsgebied Meerheuvel te Dilsen-Stokkem werden twee aparte concessieovereenkomsten afgesloten met telkens een groep quotumhouders, die hiervoor hun activiteiten bundelden in een tijdelijke vereniging: TV Meerheuvel en TV Meerakker. Het gebied Meerheuvel heeft een totale oppervlakte van 92 ha. De ontginbare oppervlakte bedraagt echter slechts 59 ha.

De TV Meerheuvel (Bichterweerd, Lugo, Gralex en Bex) is reeds actief in deelgebied 1 sedert augustus 1998. De TV Meerakker, bestaande uit grindexploitanten die het overgrote deel van hun productiequota in de Boterakker realiseren (TV Rekin, Maasland, De Cup, Dragetra, Komatco en Dranaco), is gestart met de ontginning medio 2001.

Het ontginningsgebied Heerenlaak, met een netto te ontginnen oppervlakte van 21 ha, is gelegen op het grondgebied van Maaseik. De ontginning van dit gebied wordt uitgebaut door de firma Dragetra en loopt momenteel ten einde.

In het gebied Negenoord te Dilsen-Stokkem wordt er momenteel geen grind gewonnen. Enkel onder de verwerkingsinstallatie van Gralex is het grindpakket nog aanwezig. Het aangevoerde tout-venant uit het grindwinningsgebied Meerheuvel wordt in de installatie in Negenoord verwerkt.

In de berggrindsector krijgen zes grindbedrijven productiequota toegewezen. Voor de periode 1994-2005 werd er voor de berggrindsector een totaal aan toe te wijzen quotum van 41,4 miljoen ton grind voorzien.

Op het Kempisch Plateau is de ontginning Mechelse Heide te Maasmechelen reeds geruime tijd actief. In 1999 werd de ontginning van het deelgebied Mechelse Heide Noord gestart.

In het deelgebied Mechelse Heide Zuid dateert de concessie aan de Limburgse Berggrind Uitbating (LBU) reeds van midden de jaren, 80. Dit gebied ligt volledig op het grondgebied van Maasmechelen en is 225 ha groot. Het gewonnen tout-venant wordt verwerkt in drie verwerkingseenheden van Gralex, SBS en Varenberg. Deze verwerkingseenheden zijn autonome bedrijven ingeplant in het ontginningsgebied.

De zone Mechelse Heide Noord ligt aan de overzijde van de weg As-Maasmechelen en beslaat 32

ha. Aan LBU werd reeds vroeger concessie verleend voor 13 ha in samenhang met de ontginning Mechelse Heide Zuid. Deze ontginning werd in de loop van 2002 opgestart.

De concessieovereenkomst met Algri, die exploiteert voor drie rechthebbende quotumhouders, beslaat 19 ha. In dit gebied werden productiequota toegekend aan Algri, Hermaco en Bormans.

Specifiek in de berggrindwinning is de winning van de grindlaag bij de witzandwinning (Sibelco). Deze winning wordt volgens de bepalingen van het grinddecreet als nevenproductie bestempeld. De quota hiervoor zitten vervat in de quota voor de berggrind.

Een duidelijke vaststelling die kan gemaakt worden, is dat de sector zich goed georganiseerd en gestructureerd heeft.

Reeds in het kader van de productiequota zijn er firma's die gezamenlijk een quotum toegewezen krijgen (Gralex, SBS en Varenberg binnen LBU; Belmagri, Dragrasa en Dragatra binnen TV Rekin) en deze dus ook gezamenlijk ontginnen. Ook worden er quota onderling overgedragen en samengevoegd. Ook tengevolge van de trekkingsrechten werden meerdere firma's gedwongen tot samenwerking in eenzelfde ontginningsgebied. Deze samenwerking werd noodzakelijk in de gebieden Boterakker, Meerheuvel en Mechelse Heide.

Uiteindelijk manifesteert deze samenwerking zich op steeds meer vlakken. Niet enkel binnen de structuren opgezet binnen het grinddecreet maar eveneens in het kader van de vergunningen. De vergunningen worden op elkaar afgestemd en aangevraagd per (deel)gebied en niet langer per exploitant afzonderlijk. Bovendien gebeurt de werkplanning gecoördineerd en worden de voortgangsrapportages gezamenlijk per (deel)gebied georganiseerd zodat de overheid per gebied steeds een globale verslaggeving van de voortgang per gebied gepresenteerd krijgt. Deze rapportage werd bovendien zeer strikt geregeld via bijzondere vergunningsvoorwaarden in de milieuvergunning. Deze vergunningsvoorwaarden strekken veel verder dan gebruikelijk bij de overige exploitatievergunningen voor andere oppervlaktedelstoffen. Dit heeft als gunstig gevolg dat alle betrokken administraties bij de tussentijdse rapportages uitgebreid geïnformeerd worden over alle aspecten

van de grindontginning voor het gehele ontginningsgebied. Een degelijke opvolging wordt dan ook op deze wijze mogelijk gemaakt.

Momenteel hebben de ontginners zich bovendien verenigd in de Tijdelijke Handelsvennootschap Sectorfonds (THS) om de afwerking van de grindontginningsgebieden gezamenlijk uit te voeren in het kader van de waarborgstelling.

De wilde ontginningen uit het verleden zijn gestopt en vervangen door goed georganiseerde en controleerbare ontginningen binnen de richtlijnen van het grinddecreet en de milieuwetgeving.

De sector heeft zich gaandeweg steeds beter georganiseerd als antwoord op een beter georganiseerde overheid, die haar beleid en uitvoering via het grinddecreet in een geordende structuur gegoten heeft.

Als belangrijk gevolg van deze ontwikkelingen kunnen we stellen dat momenteel de quotaregeling en het solidariteitsprincipe door de sector aanvaard worden.

Dit alles heeft uiteindelijk bijgedragen tot het mogelijk maken van een eenvormig waarborgsysteem voor alle quotumhouders met beklemtoning van het solidariteitsprincipe ter realisatie van een degelijke nabestemming van alle grindwinningsgebieden.

1.3.2. De grindwinning dient als een eindige activiteit te worden afgebouwd via een planmatig en geleidelijk scenario

Beleidsvisie

Het belangrijkste instrument om deze planmatige en geleidelijke afbouw te realiseren, is de quotaregeling. Het grinddecreet bepaalt trouwens dat de quota de uitdrukking moeten zijn van een planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning tot 1 januari 2006.

In een bijlage aan de beleidsnota van 31 juli 1990 werd een schematische voorstelling gegeven van de afgaande lijn volgens dewelke de geleidelijke vermindering van de valleigrindproductie diende te verlopen. In getallen uitgedrukt komt de sche-

matische voorstelling overeen met volgende productiequota:

Jaar	Quotum in ton	Jaar	Quotum in ton
1994	6.800.000	2000	5.600.000
1995	6.600.000	2001	5.180.000
1996	6.400.000	2002	4.230.000
1997	6.200.000	2003	3.180.000
1998	6.000.000	2004	2.230.000
1999	5.800.000	2005	1.280.000

Hieruit kan men afleiden dat het totaal quotum, voor de periode 1994-2005, voor valleigrind 59.500.000 ton bedraagt.

De berggrindproductie verloopt horizontaal, d.w.z. dat tot 2005 een jaarlijks productiequotum van 3.450.000 ton zal worden toegekend.

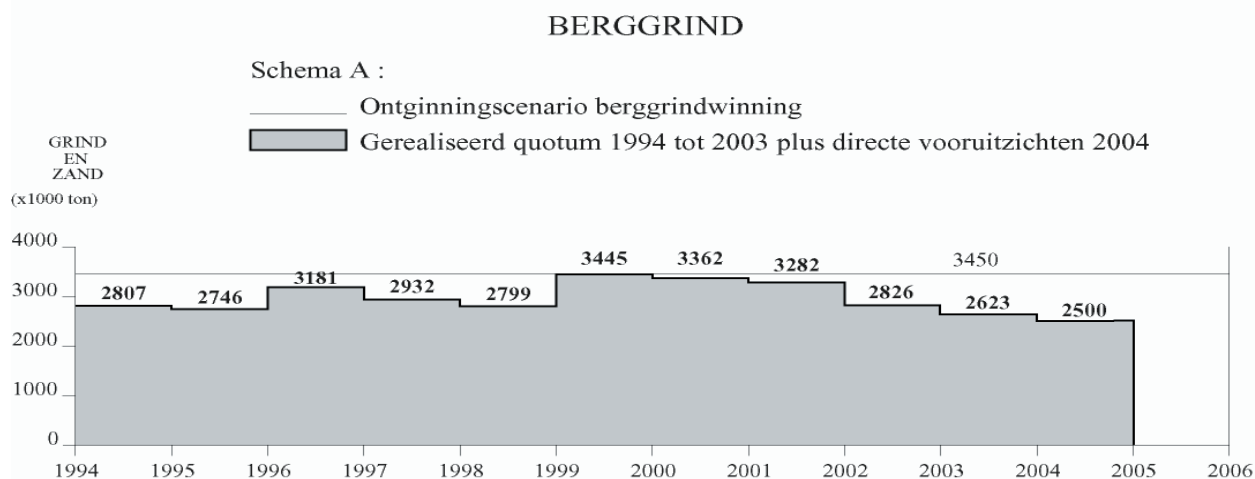
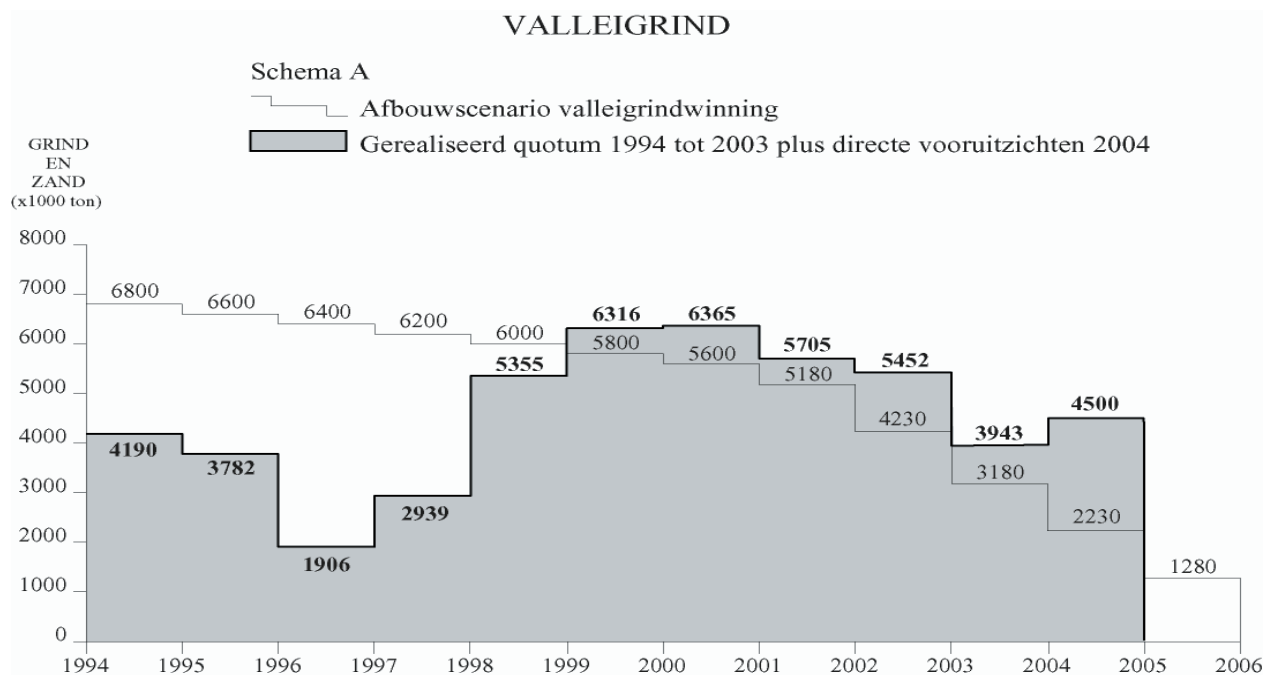
Evaluatie

Bij de tweejaarlijkse vaststelling van de quota, werd telkens uitgegaan van het afbouwscenario zoals aangegeven in de beleidsnota van 31 juli 1990. Het laatste quotabesluit voor de periode 2004-2005 werd door de Vlaamse regering goedgekeurd op 5 december 2003.

Er moet evenwel vastgesteld worden dat het effectief realiseren van de planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning doorkruist werd door vertragingen bij het operationeel maken van de nodige exploitatiegebieden.

Door diverse invloeden zijn belangrijke vertragingen opgetreden in het vrijgeven van de noodzakelijke ontginningsgronden, waardoor de ontginning van de in de voorbije jaren aan de ontginners toegekende quotumtonnen, niet mogelijk was. In de praktijk is het dus duidelijk gebleken dat de beslissing van de Vlaamse regering om de productie volgens een strikt schema te laten verlopen, niet vertaald kon worden naar een daarvoor noodzakelijk tijdig beschikbaar stellen van voldoende ontginningsgronden enerzijds en het verlenen van de exploitatievergunningen anderzijds. Zodoende is er een groot verschil ontstaan tussen de toegevoegde quota en de effectief gerealiseerde quota.

De vooropgestelde geleidelijke vermindering van de grindwinning naar het jaar 2006 toe, wordt dus duidelijk niet gerealiseerd. De achterstand werd vooral opgelopen in de periode 1994-1998.

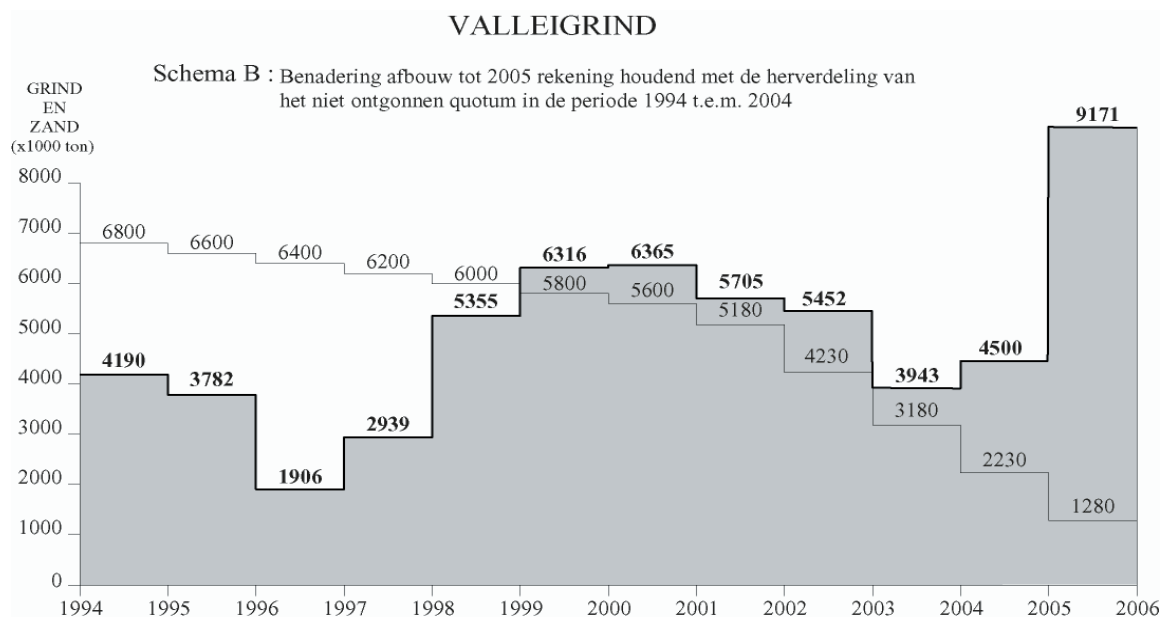
In tegenstelling tot de vooropgestelde geleidelijke vermindering van het jaarlijks grindwinningniveau, is er in de praktijk in de beginperiode dus een drastische terugval van de productie vast te stellen. Vanaf 1999 heeft een vermeerdering van de grindwinning plaatsgevonden tot boven het niveau van het afbouwscenario.

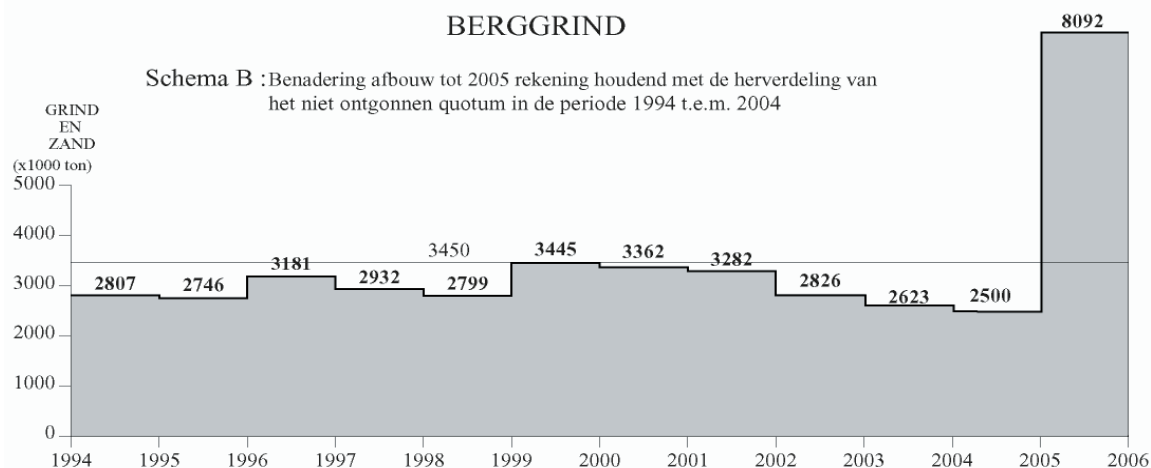
Aangezien alle tweejaarlijkse productiequota werden toegekend, is het duidelijk dat het niet meer haalbaar is om alle doelstellingen van het grinddecreet te realiseren.

Indien we uitgaan van de hoofddoelstelling dat er vanaf 1 januari 2006 een einde gemaakt wordt aan elke activiteit van grindwinning in Limburg, dan zal, gelet op de bestaande omvang van de nog te realiseren overmachttonnen, in de praktijk alles behalve sprake zijn van een geleidelijke afbouw van de grindwinning tegen 1 januari 2006. De overmachttonnen zijn bovendien ongelijkmatig verdeeld over de diverse quotumhouders. In de gegeven omstandigheden is het voor bepaalde quotumhouders praktisch zelfs niet meer mogelijk om de rechtmatig verkregen quotumtonnen allemaal nog voor 2006 te realiseren.

Er zal in de praktijk dus alles behalve sprake zijn van een afbouw tegen 31 december 2005, maar de grindwinning zal daarentegen ongeveer op het huidige niveau gehandhaafd blijven om op 31 december 2005 abrupt te worden afgebroken.

Gelet op het eindig en afbouwend scenario kan er op basis van de beschikbare informatie een einde aan de grindwinning verwacht worden in 2010.

1.3.3. Voor de financiering van het Grindfonds wordt voor de vrijgegeven ontginningszones per gewonnen ton grind een heffing ingesteld

Beleidsvisie

Deze heffing komt in de plaats van de afdracht aan de IML CVBA (Intercommunale Maatschappij voor Ruimtelijke Ontwikkeling in Limburg) en wordt gestort in het Grindfonds. De heffing wordt gehanteerd als sturend instrument bij het realiseren van het afbouwscenario.

De inkomsten worden, volgens een jaarlijks vast te stellen omslagsleutel, geventileerd over vier onderscheiden luiken met name 'herstructurering', 'sociale begeleiding', 'onderzoek naar alternatieve materialen' en 'overkoepelend beheer'.

Ieder luik zal door een aangepast comité beheerd worden. Deze heffing moet volledig aangewend worden voor de gestelde doelstellingen. Gezien de belangrijke plaatsgebonden effecten is een inbreng van de lokale instanties in het beheer ervan noodzakelijk.

Evaluatie

In de beleidsnota van 31 juli 1990 voorziet men dat de grindheffing wordt gehanteerd als sturend instrument bij het realiseren van het afbouwscenario. In het grinddecreet wordt de ontgonnen en afgevoerde ton grindfractie als heffingsbasis genomen, waardoor de heffingsinkomsten op een directe manier verbonden zijn met de effectief gerealiseerde tonnen grindfractie. Artikel 15, §5, voorziet tevens een heffingscoëfficiënt (een vermenigvuldigingsfactor groter dan 1), die jaarlijks kan

worden aangepast in het kader van de afbouw van de grindwinning.

De heffingscoëfficiënt werd in de praktijk, behoudens in 1995, enkel aangepast aan de evolutie van het indexcijfer der consumptieprijzen en werd niet gebruikt als sturend instrument. Tussentijdse evaluaties hadden evenwel duidelijk gemaakt dat de financiële afhandeling van de opgezette projecten binnen het decretale kader niet realiseerbaar zouden zijn, tenzij de heffingscoëfficiënt met minstens 30% zou worden verhoogd of tenzij men via een decreetwijziging een andere aanpak zou bewerkstelligen, zonder daarbij van de essentiële doelstellingen van het decreet af te wijken. Dit was één van de redenen waarom eind 1998 werd beslist om terzake een decreetwijziging door te voeren.

In het wijzigingsdecreet wordt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een belangrijk gedeelte van het herstructureringswerk, namelijk de afwerking, bij de quotumhouders gelegd, waarbij de onderlinge solidariteit via een overeenkomst wordt vastgelegd. De Vlaamse Regering heeft de nadere regels vastgelegd om in dit verband een gedeelte van de grindheffing door een waarborgsysteem te vervangen (besluit van de Vlaamse Regering van 27 september 2002). Na de invoering van het waarborgsysteem volstaan de gereserveerde middelen van het Grindfonds en de inkomsten uit nog te innen heffingen om de kostenposten die nog door het Grindfonds moeten worden gedragen, te dekken. Voorafgaandelijk werd er immers aan het grindcomité en de subcomités de opstelling van een gedetailleerde begroting gevraagd betreffende hun totaal te verwachten uitgaven. De bepaling van de nieuwe heffingsbasis voor zowel valleigrind als berggrind, is gebaseerd op deze ramingen. Een belangrijk aspect hierbij is dat men er steeds van uit is gegaan dat alle vooropgestelde quotumtonnen zullen gerealiseerd worden. Is dit niet het geval dan zouden de minderinkomsten kunnen oplopen tot ruim 2 miljoen euro.

1.3.4. *Het voorzien van de nodige ontginningsgebieden om de vooropgestelde globale productiequota te kunnen maken*

Beleidsvisie

Bij het uitstippelen van het afbouwscenario werd in principe uitgegaan van een behoud van het gewestplan. Evenwel werd er besloten om het

reserve-ontginningsgebied Armenbos – De Wateringen als dusdanig niet te weerhouden. Om de ontginningsdruk op de Maasvallei te vermindere en gezien de optie om meer te steunen op het berggrind, werd geopteerd voor het vrijgeven van een winzone gelegen op het grondgebied As.

Er werd dan ook het volgende voorgesteld:

De Kleizone (8 miljoen ton), Boterakker (29,8 miljoen ton rekening houdend met voldoende bufferzone), Meerheuvel (12,1 miljoen ton rekening houdend met zone voor puttenbatterij voor waterwinning) en de zone As (10,2 miljoen ton), zouden herzien worden tot grindwinningsgebieden. Indien blijkt dat het quotum van ca 60 miljoen ton voor de valleigrind kan verminderd worden of indien de overige gebieden meer tonnage bevatten, dan zou dit in mindering gebracht worden in de zone As.

Evaluatie

De nieuwe grindwinningsgebieden werden in de loop van 1995 effectief vastgelegd in het nieuwe gewestplan nadat de ecologische impactstudie en de bepaling van de grindvoorraad afgerond werden. De hierboven vermelde voorgestelde gebieden werden, uitgezonderd de zone As, als ontginningsgebieden weerhouden. Door het niet opnemen van de zone As als ontginningsgebied was de sector van mening dat er een tekort aan terrein zou zijn om de globaal vooropgestelde quotumtonnen te kunnen maken. Omwille van de in de aanvangsfase van de decretaal geregelde grindwinning nog bestaande onduidelijkheden, kon destijds niet concreet worden nagegaan of deze bewering terecht was.

Op basis van verkregen bedrijfsinformatie inzake reserveberekeningen in combinatie met de door de administratie (afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie – ANRE) opgedane terreinervaring, kon er begin 1996 vastgesteld worden dat door het wegvallen van de zone As de berggrindsector een tekort aan ontginningsterrein zou hebben om ongeveer 10,1 miljoen quotumtonnen te kunnen realiseren. Dit tonnage correspondeert met een tekort aan terreinen van bruto ongeveer 62 ha bij vergelijkbare ontginningsomstandigheden zoals in de Mechelse Heide te Maasmechelen.

Bij de actualisatie van de grindontginningstoestand op 31/12/1999 kon het terreintekort in kwes-

tie teruggebracht worden op bruto ca. 55 ha (ca 8 miljoen quotumtonnen), deels te wijten aan de meerproductie uit oude groeves en deels aan niet overdraagbare quotumtonnen tijdens voorbije quotumperiodes.

Het in herziening gestelde gewestplan Limburgs Maasland (medio 2001) bood geen oplossing voor het aangegeven tekort aan ontginningsterrein. Enkel voor het bedrijf SCR-SIBELCO werd er een gebiedsuitbreiding voorzien van ca. 23 ha in de eerste plaats uit hoofde van haar hoofdactiviteit, de ontginning van kwartszand. SCR-SIBELCO ontgint de bovenliggende grindlaag in functie van deze kwartzandexploitatie en wordt in de decretaale context als quotumhouder erkend als nevenproducent van grind. In dit kader mag men verwachten dat het grind uit deze gebiedsuitbreiding grotendeels na 2005 wordt ontgonnen en dus buiten de decretaal bepaalde periode tot 2006 valt.

Op 18 juli 2003 besliste de Vlaamse Regering uitvoering te geven aan de quotabepalingen van het grinddecreet door een bijkomende zone voor berggrindwinning toe te wijzen. Zij hechtte haar voorlopige goedkeuring aan twee locatievoorstellen. Conform de bepalingen van het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (artikel 36ter) werd een passende beoordeling doorgevoerd naar de betekenisvolle effecten voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszones (vogel- en habitatrictlijngebieden) waarin de locatievoorstellen zijn gelegen. Deze evaluatie werd begin 2004 opgeleverd, waarbij werd aangetoond dat er geen significante negatieve effecten op de natuurlijke kenmerken zullen zijn. Als gevolg van deze positieve evaluatie kon worden overgegaan tot het opstellen van een ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) voor de berggrindontginning. De plenaire vergadering over het voorontwerp RUP vond plaats op 29 juni 2004. Voor de aflevering van een onteigeningsmachtiging zal niet de gewone procedure via de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden worden doorlopen maar wel de procedure, voorzien in artikel 70, §2, van het decreet Ruimtelijke Ordening van 18 mei 1999. Met deze laatste procedure wordt een onteigeningsplan tegelijkertijd met een RUP opgemaakt en wordt samen met de goedkeuring van het RUP, de onteigeningsmachtiging verleend door de Vlaamse minister bevoegd voor de Ruimtelijke Ordening. Deze procedure heeft het voordeel van tijdswinst onder meer omdat er slechts eenmaal

een openbaar onderzoek moet georganiseerd worden dat betrekking heeft op zowel het uitvoeringsplan als op het onteigeningsplan.

1.3.5. In de reeds vrijgegeven ontginningsgebieden moet het ecologisch en ruimtelijk patrimonium worden hersteld

Beleidsvisie

Bij het vrijgeven van de gebieden voor grindexploitatie zal duidelijk de nabestemming moeten opgelegd worden en aangegeven worden hoe deze zal gerealiseerd worden.

Het grinddecreet geeft het grindcomité de opdracht een samenwerkingsprotocol met de IML te sluiten dat voorziet in de coördinatie van de maatregelen in de gemengde gebieden.

Bovendien heeft het herstructureringscomité de opdracht een structuurvisie op te maken, de gepaste maatregelen tot landschappelijk behoud en herstel voor de grindwinningsgebieden te nemen en toezicht hierop te houden.

Evaluatie

Het herstructureringscomité besliste in 1995 om de structuurvisie op te stellen na samenvoeging en aanpassing van de structuurplannen per grindwinningsgebied. Voor de gemengde grindwinningsgebieden, deels oud regime en deels regime grinddecreet, werden de beschikbare of in ontwerp zijnde structuurplannen overgenomen.

De samenvoeging van deze structuurplannen heeft geleid tot een globale structuurvisie.

De globale structuurvisie Maasland werd door het herstructureringscomité goedgekeurd op 27 juni 1996. De voorwaardelijke goedkeuring van de globale structuurvisie Maasland door de Vlaamse regering volgde op 18 februari 1997. De structuurvisie moest het mogelijk maken om de nabestemmingen vast te leggen in het gewestplan en om de milieu- en bouwvergunningen af te leveren. In uitvoering van haar decretaale opdracht werd door het herstructureringscomité de Globale Structuurvisie Maasland vertaald naar een voorstel tot gedeeltelijke gewestplanwijziging van het gewestplan Limburgs Maasland. Deze gevraagde gewest-

planwijziging is behandeld bij de gewestplanwijziging van 2001.

De uitvoering van de herinrichtingsplannen is, met uitzondering voor het gebied Mechelse Heide Zuid, laattijdig opgestart omwille van de BTW-problematiek die zich stelde in hoofde van het Grindfonds. Zoals toegelicht in 1.2. voorzag het basisdecreet in de opsplitsing van enerzijds de ontgrindingsactiviteiten en anderzijds de herinrichtingsactiviteiten. Deze laatste taken werden decretaal toegewezen aan de overheid, in casu het Grindfonds. Als overheidsinstelling type pararegionale A is het Grindfonds immers een niet-belastingsplichtige rechtspersoon, wat betekent dat het fonds op haar uitgaven qua aankopen en uitbesteding van werken een BTW-toeslag dient te betalen en, op uitzondering van de kosten verbonden aan het sociale luik na, er ca. 21% van de fondsmiddelen als BTW-toeslagen zou wegvloeien. In totaliteit gaat het hier toch over een geraamd bedrag van ruim 15 miljoen euro aan BTW, dat via de grindheffing door de ontginners dient betaald te worden en niet beschikbaar zou komen voor de dekking van uitgaven die via de diverse comités dienen te gebeuren in het kader van hun respectievelijke opdrachten. Nadat einde 1998 op basis van een expertiserapport duidelijk werd dat de BTW-problematiek niet op te lossen was via een “werk met werk”-regeling maar enkel via een gepaste decreetwijziging, werd er een voorstel tot decreetwijziging, het zogenaamde wijzigingsdecreet, uitgewerkt.

Het wijzigingsdecreet bevat de decretale basis voor de invoering van een waarborgsysteem. Dit waarborgsysteem zal voldoende zekerheid bieden om het afwerken na ontgrinding door de houders van een productiequotum effectief te waarborgen. Het waarborgsysteem is eenvormig voor alle houders van een productiequotum en beklemtoont het solidariteitsprincipe:

- de sector moet zich engageren voor de realisatie van de afwerking van de grindwinningsgebieden met name de verwezenlijking van het reliëf en de oeverafwerking conform de vastgelegde nabestemmingsplannen;
- de sector moet hiervoor een onherroepelijke bankwaarborg afleveren die voldoet aan de voorwaarden die vastgelegd worden in het besluit.

Nadat de onherroepelijke bankwaarborg werd afgeleverd, heeft het Grindfonds een deel van de gevestigde en geïnde grindheffingen die bestemd waren voor de afwerking van de ontgonnen gebieden, aan de sectorvereniging teruggestort.

Voor het overgrote deel zijn de nabestemmingen momenteel vastgelegd in de structuurvisie, het gewestplan, vergunningen en deels zelfs uitvoeringsplannen. Gezien de opgelopen achterstand, zullen de herinrichtingswerken echter nog grotendeels na 2005 moeten gerealiseerd worden.

De nabestemmingsplannen voor Boterakker en Kleizone te Kinrooi, Heerenlaak te Maaseik en Bichterweerd-Meerheuvel en Negenoord te Dilsen-Stokkem werden in de loop van 1996 opgesteld en de totale kostprijs voor de projecten werd toen geraamd op $\pm$ 75 miljoen euro. Het grindcomité verleende haar goedkeuring aan al de vernoemde nabestemmingsplannen op 24 juni 1996. Nadien werd gestart met het omzetten van de goedgekeurde plannen in uitvoeringsplannen waarvoor er tevens een bouwvergunning dient bekomen te worden.

De Kleizone en het gebied Heerenlaak zijn ondertussen zo goed als afgewerkt.

De uitvoeringsplannen voor Bichterweerd-Meerheuvel en Negenoord zijn momenteel in hun uitvoeringsfase.

Het nabestemmingsplan van Boterakker staat momenteel terug ter discussie ten gevolge van gewijzigde inzichten betreffende de noodzakelijke afmetingen van de waterplas ten behoeve van recreatie (zeilen).

Inzake de realisatie van de nabestemming in deze gebieden was er een gedeelde verantwoordelijkheid van IML en het herstructureringscomité. De regeling van deze gedeelde verantwoordelijkheid vormt het voorwerp van het samenwerkingsprotocol. Via het inmiddels tot stand gekomen protocol neemt het herstructureringscomité alle verantwoordelijkheid over tegen betaling van de som van 7,87 miljoen euro.

Voor de berggrind is voor het overgrote deel de herstructurering lopende.

In de groeve Mechelse Heide Zuid te Maasmechelen is de ontginning beëindigd. Voor het gebied

Mechelse Heide Noord is momenteel het afwerken volop aan de gang.

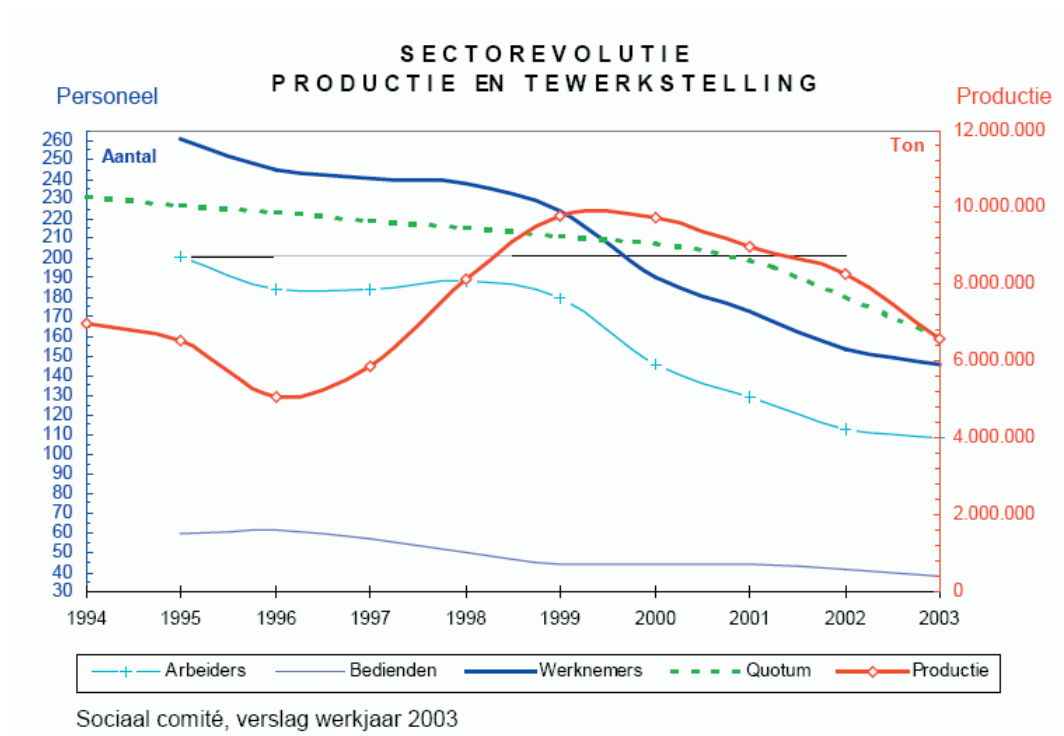
Daarnaast is er de berggrindexploitatie als nevenwinning bij de kwartszandwinning in de groeve van SCR-Sibelco waar het bedrijf de herstructurering doorvoert in het kader van de vergunningen voor zandwinning.

In de overige kleinere grindexploitaties vormt de winning van grind sinds 1995 een eerder gering aandeel ten opzichte van de winning van vóór het in voege treden van het decreet en is bijgevolg de verantwoordelijkheid van de exploitanten zelf bij het realiseren van de nabestemming doorslaggevend. De realisatie van de nabestemming zal hier verder worden opgevolgd in het kader van de afgeleverde exploitatievergunning en de VLA-REM-regelgeving.

1.3.6. De sociale begeleiding moet aangepakt worden

Beleidsvisie

Het sociaal comité buigt zich via een beleidsplan over de sociale begeleidingsmaatregelen bij de omschakeling van de grindwinningsgebieden. Het wordt uitgewerkt voor werknemers uit de sector die het slachtoffer worden van maatregelen in het grinddecreet. Het plan voorziet in concrete rechten en modaliteiten omschreven in vijf opvangluiken.

Evaluatie

De sociale begeleiding wordt voldoende opgevolgd in het sociale beleidsplan. Dit beleidsplan werd reeds meermaals verder ontwikkeld en geactualiseerd.

Het comité toetst jaarlijks de situatie van de tewerkstelling aan de ontgrondingsactiviteiten ten einde na te gaan of de rechten van werknemers die niet meer actief zijn in de sector moeten bevroren worden of verder kunnen lopen. De rechten van elke werknemer moeten door het sociaal comité van jaar tot jaar bevestigd worden vóór 1 mei van elk jaar.

De cijfers van het sociaal comité tonen een verder afbouw van de personeelsbezetting aan, waarbij de daling voor de arbeiders en de bedienden bijna parallel verloopt.

Er dient de komende jaren nog over gewaakt te worden dat er via de omslagsleutel voor het sociaal comité voldoende middelen ter beschikking komen om dit beleidsplan naar behoren te blijven uitvoeren. Het sociaal comité heeft immers tot 2021 verplichtingen ten aanzien van rechthebbende werknemers. De continuïteit van het uit te voeren werk moet zolang gewaarborgd worden.

1.3.7. *Het mogelijk gebruik van alternatieve materialen zal worden onderzocht*

Beleidsvisie

Alternatieve materialen moeten maximaal worden aangewend in de plaats van het grind. De overheid is er toe gehouden de ontwikkeling en het gebruik van vervangingsmaterialen daadwerkelijk te stimuleren. Research en ontwikkeling van alternatieve materialen voor grind moeten ondersteund worden. De overheid moet zelf in haar investeringsprojecten het voorbeeld geven voor het aanwenden van alternatieve materialen. De recyclage van materialen moet gestimuleerd worden.

In het grinddecreet werd er als opdracht voor het onderzoekscomité ingeschreven: “Ontwikkeling en gebruik van vervangmaterialen stimuleren”. Artikel 12 van het decreet geeft het onderzoekscomité de taak de onderzoeksprogramma's voor de ontwikkeling van grinds substituten alsmede projecten

tot ondersteuning van de commercialisering en het gebruik van zulke substituten vast te stellen.

Evaluatie

Tot op heden zijn de resultaten van de onderzoeksprogramma's van het onderzoekscomité niet van die aard dat een drastische inkrimping van de quota mogelijk is. Omdat bij de grindwinningen ook ca. 25% hoogwaardig bouwzand vrij komt, is ook de problematiek die verbonden is aan de vervanging van dit zand niet te onderschatten.

In 2001 benadrukte het onderzoekscomité nogmaals dat het na een uitgebreide zoektocht geen volwaardig grinds substituuut heeft gevonden omdat zonder meer kan gesteld worden dat het substitutiepoteentieel bijzonder klein is.

Zij baseert zich hiervoor op de resultaten van een actualisatiestudie van een in 1997 opgesteld eindverslag van de “Voorbereidende Studie ter Opstelling van een Globaal Actieplan”. Zowel de studie van 1997 als de actualisatie in 2001 werden in opdracht van het onderzoekscomité uitgevoerd door de onderzoeksgroep WTCB-LUC-VITO-OCW.

Alhoewel reststoffen, en dan vooral bouw- en sloopafval, steeds meer hergebruikt worden, betekent dit niet dat dit in de markten waarvoor grind wordt ontgonnen, ook gebeurt. De reststoffen worden immers veelal aangewend in de eerder laagwaardige toepassingen – gaande van ophogingen, onderfunderingen, funderingen, zandcement tot mager beton – waar het toch al niet erg economisch is om grind te gebruiken. Op dit ogenblik is het dus nog steeds waarschijnlijker dat het grind bij het wegvallen van de grindwinning zal moeten gesubstitueerd worden door andere natuurlijke granulaten, zoals kalksteen, porfier, zandsteen, zeegrind en andere. Verdergaand onderzoek kan hierover informatie opleveren. Uit gegevens omtrent de beschikbaarheid van granulaten in België kan afgeleid worden dat substitutie uit ‘superquarries’ uit het buitenland en met zeegrind zich in de beschouwde periode niet heeft voorgedaan.

De conclusies van deze studies worden bevestigd in een studie over de substitutie-mogelijkheden van primaire oppervlaktedelstoffen in het algemeen die in 2002 werd uitgevoerd door Resource

Analysis in opdracht van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Omdat deze studie de meest actuele cijfers bevat worden hieruit de volgende gegevens vermeld:

- het huidig hergebruik van secundaire grondstoffen en industriële bijproducten bedraagt momenteel voor grind 6.868.000 ton/jaar en voor zand 1.422.000 ton/jaar;
- het resterende substitutiepotentieel van afvalstoffen voor grind en zand wordt geschat op 1.628.000 ton, wat hoger ligt dan de cijfers uit de studies van het onderzoekscomité omwille van een bijkomend potentieel aanbod aan LD-staalslakken. Volgens de studies van het onderzoekscomité kon van het resterend substitutiepotentieel slechts 330.000 ton als bijkomend Maasgrindsstituut aangeduid worden. Ook het bijkomend aanbod LD-staalslakken biedt omwille van bouwtechnische en milieuhygiënische redenen (zwellingsverschijnselen) momenteel geen bijkomende perspectieven;
- de equivalente mogelijke evolutie in verband met het aanbod kunstgranulaten in Vlaanderen als grindsubstitutie zou, volgens het onderzoekscomité, ca. 575.000 ton bedragen. In de studie van Resource Analysis wordt een mogelijke, speculatieve toekomstige evolutie aangegeven van 885.000 ton.

De studies geven in absolute termen een stijgende evolutie aan van de inzet van secundaire grondstoffen, maar deze inzet vindt zijn positief effect voornamelijk in de laagwaardige toepassingen, zoals bijvoorbeeld funderingen.

Er moet besloten worden dat er tot nog toe geen bemoedigende resultaten in het vooruitzicht kunnen gesteld worden omdat:

- het resterend substitutiepotentieel voor de hoogwaardige toepassingen van Limburgs grind zeer miniem wordt;
- er een beperking is op het totale relevante afvalstoffenaanbod en dit aanbod in relatieve termen slechts een beperkt percentage van het totale grindaanbod betekent, zodat, zelfs met een theoretische 100%-recyclage, de grindbehoefte niet zal kunnen ingevuld worden door een aanzienlijk deel substitutiematerialen.

Op dit moment zijn ingevoerde grove granulaten het enige valabele alternatief.

Dit is duidelijk in tegenstelling met de veronderstellingen in de beleidsnota van 31 juli 1990 waar er van een veel optimistischer beeld vertrokken werd.

De opdracht van het onderzoekscomité, zoals voorzien in artikel 12, in fine, van het grinddecreet, wordt hierbij met nadruk bevestigd.

1.3.8. Globale evaluatie

Het grinddecreet is in wezen de decretale vertaling van een beleidsoptie die in het begin van de jaren negentig werd gekozen op basis van de op dat moment beschikbare gegevens.

Men heeft toen geoordeeld dat economische baten van grindontginning niet opwogen tegen de aangerichte schade op ecologisch vlak en de maatschappelijke weerstand in het algemeen. Men ging er toen ook vanuit dat binnen het vastgestelde tijdsperspectief grind als grondstof vervangen kon worden door substitutiematerialen en het saldo ingevoerd kon worden.

Het einde van de uitvoeringsperiode van het grinddecreet (1994-2005) is in zicht. De evaluatie van de realisatie van de oorspronkelijke beleidsvisie geeft volgende resultaten:

- de ordening van de grindwinning heeft vorm gekregen op verscheidene terreinen. Op ruimtelijk vlak hebben de wilde ontginningen plaats geruimd voor goed georganiseerde en controleerbare ontginningen. De sector heeft zich gaandeweg volledig ingepast in de geldende regelgeving. De quotaregeling en het solidariteitsprincipe worden aanvaard, hetgeen geleid heeft tot het mogelijk maken van een éénvormig waarborgsysteem voor alle quotumhouders ter realisatie van de nabestemming van alle grindwinningsgebieden;
- een planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning tegen 1 januari 2006 werd doorgekruist door vertragingen bij het operationeel maken van de ontginningsgebieden. Met name het afleveren van de nodige vergunningen heeft gezorgd voor aanzienlijke vertragingen met als gevolg dat de toegekende quota niet vol-

gens het vooropgestelde tijdschema gewonnen werden. In praktijk betekent dit dat op het ogenblik dat de afbouw moest plaatsvinden de winning na een periode van sterk verminderde productie momenteel verder gaat op een continu hoog niveau;

- voor de financiering van het Grindfonds werd er per gewonnen ton grind een heffing ingesteld. Deze heffing wordt nagenoeg volledig aangewend voor de gestelde doelstellingen, met name ‘herstructurering’, ‘sociale begeleiding’ en ‘onderzoek naar alternatieve materialen’. Om de financiële afhandeling van alle projecten binnen het decretaal kader te kunnen realiseren, werd er een decreetswijziging doorgevoerd teneinde de verantwoordelijkheid voor een deel van het herstructureringswerk, namelijk de afwerking, terug bij de quotumhouders te leggen. Op deze wijze worden momenteel alle gestelde doelstellingen voldoende financieel afgedekt;
- het voorzien van de nodige ontginningsgebieden om de globale productiequota te kunnen realiseren, is nog niet volledig tot een goed einde gebracht. De nieuwe grindwinningsgebieden werden in de loop van 1995 vastgelegd in het nieuwe gewestplan Limburgs Maasland. Op basis van een opvolging van de ontginningsgebieden is gebleken dat er zich voor de berggrind een terreintekort van ca. 55 ha stelt. Het in herziening gestelde gewestplan Limburgs Maasland (medio 2001) heeft hieraan geen oplossing geboden. Het ter beschikking stellen van een extra 55 ha terrein blijft een grote prioriteit. Door de beslissing van de Vlaamse regering van 18 juli 2003 is het initiatief voor het opmaken van een gepaste RUP genomen. De plenaire vergadering over het ontwerp RUP vond plaats op 29 juni 2004. Een definitief RUP kan, gelet op de wettelijk voorziene termijnen van de procedure, ten vroegste verwacht worden in het voorjaar van 2005;
- in het kader van het herstellen van het ecologisch en ruimtelijk patrimonium is al heel wat voorbereidend werk verzet. De effectieve start van de eerste herstructureringswerken in de valleigrindgebieden vond plaats in het najaar 2002. Voor de berggrind is voor het overgrote deel de herstructurering lopende. De samenvoeging van de voorhanden zijnde structuurplannen heeft geleid tot een voor-

waardelijk goedgekeurde “Globale Structuurvisie Maasland”. Intussen werd ook het samenwerkingprotocol met de IML afgesloten. Het herstructureringscomité heeft intussen gestadig een aantal dossiers verder afgewerkt tot het stadium van vergunde nabestemmingsplannen en uitvoeringsdossier;

- het sociaal comité buigt zich via een beleidsplan over de sociale begeleidingsmaatregelen. De sociale begeleiding wordt voldoende opgevolgd en geactualiseerd in het sociale beleidsplan;
- tot op heden zijn de resultaten van het onderzoekscomité niet van die aard dat een drastische inkrimping van de quota mogelijk is. Er kan zonder meer gesteld worden dat het substitutiepotentieel bijzonder klein is. Op dit ogenblik ziet het er naar uit dat bij het wegvallen van de grindwinning het grind zal moeten gesubstitueerd worden door andere natuurlijke granulaten afkomstig van buiten Vlaanderen.

2. HET ECONOMISCH BELANG EN DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE GRINDWINNING IN LIMBURG

2.1. Aandeel van de grindwinnings in de totale behoefte

In opdracht van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie werd in 2000 een economische studie uitgevoerd door PWC Consulting m.b.t. de zand- en grindbehoefte in Vlaanderen. Deze studie bevat een grondige doorlichting van de vraagzijde en de aanbodzijde van deze delfstoffen in Vlaanderen zodat ook een degelijk inzicht werd verworven in het economisch belang van de grindwinnings in Limburg.

Zoals reeds eerder gesteld zijn de grindwinnings niet alleen van belang voor de bevoorrading van de grindbehoeften maar betekenen zij eveneens een essentiële bron voor bouwzand. Van de Vlaamse behoefte aan bouwzand wordt momenteel immers 34% ingevuld door het aanbod uit de grindwinnings in Limburg.

Volgende tabel geeft een compleet overzicht van de jaarlijkse ontgonnen tonnages van 1990 tot 2002:

Jaarlijks ontgonnen in ton	Zand uit grindlaag	Rond grind	Breek-grind	Breek-zand	Grind (totaal)	Zand (totaal)
1990	2.016.065	3.924.431	2.093.030	523.257	6.017.461	2.539.323
1991	2.110.021	4.132.783	2.204.151	551.038	6.336.934	2.661.059
1992	2.231.639	4.490.595	2.394.984	598.746	6.885.579	2.830.386
1993	1.685.388	3.441.338	1.835.380	458.845	5.276.718	2.144.233
1994	1.623.974	3.223.848	1.719.385	429.846	4.943.233	2.053.820
1995	1.525.403	3.001.814	1.600.967	400.242	4.602.781	1.925.645
1996	1.271.778	2.288.867	1.220.729	305.182	3.509.595	1.576.961
1997	1.408.672	2.677.220	1.427.850	356.963	4.105.070	1.765.635
1998	1.854.711	3.779.540	2.015.755	503.939	5.795.295	2.358.649
1999	2.227.953	4.520.196	2.410.771	602.693	6.930.967	2.830.646
2000	2.207.400	4.491.360	2.395.392	598.848	6.886.752	2.806.248
2001	2.059.895	4.156.055	2.216.563	554.141	6.372.618	2.614.035
2002	1.926.085	3.906.306	2.083.363	520.841	5.989.669	2.446.926
Gemiddeld (98-02)	2.055.209	4.170.691	2.224.369	556.092	6.395.060	2.611.301

Volgens de vermelde studie staat daartegenover een jaarlijkse behoefte in Vlaanderen aan steenslag (exclusief alternatieven) en bouwzand van respectievelijk 11.038.690 ton en 8.760.989 ton.

2.2. De afzetmarkt van delfstoffen uit de Limburgse grindwinningen

Uit de in de vermelde studie gedane confrontatie van vraag en aanbod blijkt de afzetmarkt zich niet te beperken tot de provincie Limburg alleen, maar omvat ze ook Antwerpen en een deel van Vlaams-Brabant.

Zo wordt 54% van de behoefte in Antwerpen aan steenslag en 15% van de behoefte aan bouwzand, ingevuld door grind en zand uit de Limburgs grindwinningen.

Voor Vlaams-Brabant is dit 35% invulling voor de behoefte aan steenslag en 34% voor de behoefte aan bouwzand.

2.3. Het economisch belang voor de verschillende verbruikssectoren

Een stopzetting van de grindwinningen heeft rechtstreekse gevolgen voor de volgende belangrijke sectoren:

- de asfaltsector;
- de sector betonwaren;
- de sector stortklaar beton.

De studie die door PWC Consulting werd uitgevoerd heeft deze gevolgen als volgt in kaart gebracht.

2.3.1. De asfaltsector

De Limburgse en Antwerpse asfaltindustrie staan in voor 61% van de Vlaamse productie.

De stopzetting van de grindwinning heeft gevolgen voor de asfaltindustrie in Limburg en Antwerpen. Respectievelijk 61% en 54% van de huidige productie in de provincies Limburg en Antwerpen gebeurt met behulp van Limburgs Maasgrind. Bij een stopzetting zullen deze bedrijven hun grondstoffen moeten betrekken uit andere gebieden.

De stopzetting van de grindwinning heeft weinig gevolgen voor de asfaltsector in de provincies Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen. Slechts in enkele bedrijven wordt grind uit Limburg gebruikt.

Ongeveer 34% van de asfaltsector in Vlaanderen zal dus directe gevolgen ondervinden van de sluiting van de grindwinning.

2.3.2. De sector betonwaren

De stopzetting van de grindwinning heeft gevolgen voor de betonwarenindustrie in de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant (63% van de Vlaamse productie).

61% van de huidige productie in de provincie Limburg gebeurt met behulp van Limburgs Maasgrind. In de provincie Antwerpen ligt dit aandeel op 53% en in de provincie Vlaams-Brabant op 35%.

De stopzetting van de grindwinning heeft weinig gevolgen voor de sector betonwaren in de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen

Ongeveer 36% van de betonwarenindustrie in Vlaanderen zal bijgevolg direct gevolgen ondervinden van de sluiting van de grindwinning.

2.3.3. De sector stortklaar beton

De stopzetting van de grindwinning heeft gevolgen voor de sector stortklaar beton in de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams Brabant (58,8% van de Vlaamse productie).

61% van de huidige productie in Limburg gebeurt met behulp van Limburgs Maasgrind. In de provincie Antwerpen ligt dit aandeel op 53% en in de provincie Vlaams-Brabant op 35%.

De stopzetting van de grindwinning heeft weinig gevolgen voor de sector stortklare beton in de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen.

Ongeveer 30,9% van de sector stortklaar beton in Vlaanderen zal bijgevolg directe gevolgen ondervinden van de sluiting van de grindwinning.

De vooropgestelde afbouw brengt verder volgende socio-economische problemen met zich mee:

- de sector stelt volgens de cijfers van het sociaal comité rechtstreeks ongeveer 175 personen tewerk. De onrechtstreekse tewerkstelling (vervoer, grondverzetwerken, diverse diensten) wordt door het sociaal comité in 2002 geraamd op 670 personen. Door de directe aanwezigheid van grind (goedkopere grondstofbevoorrading) heeft de verbruikersmarkt grote vestigingen in Limburg ingeplant. De geïnduceerde tewerkstelling bij de Limburgse granulaatinkopende bedrijven wordt door het sociaal comité in totaal geraamd op 4.100 personen. Indien door de volledige stopzetting van de grindwinning het voordeelaspect wegvalt en de aanvoer zelfs duurder kan worden, is het niet ondenk-

baar dat deze firma's uit strategisch oogpunt hun productievevestigingen gaan delokaliseren, wat de vermelde tewerkstelling in de regio in het gedrang brengt;

- de provincie Limburg zal het zwaarst getroffen omdat de andere Vlaamse regio's wat grind betreft voornamelijk worden bevoorraad via de invoer van zeegrind vanuit Engeland (Oost en West-Vlaanderen, Antwerpen), het Rijngrind vanuit Duitsland (Antwerpen) en de invoer via Nederland (Antwerpen). In Vlaams-Brabant is er een duidelijke trend dat het grindverbruik meer en meer wordt vervangen door voornamelijk kalksteengranulaten, vooral toegeleverd vanuit Wallonië. De opgang van kalksteenverbruik (basisprijs goedkoper dan grind en gemakkelijker beschikbaar) is ook reeds in het zuiden van Limburg duidelijk te merken. Indien men tevens daarbij nog de jaarlijks stijgende hoeveelheid overzees aangevoerd granulatenmateriaal voegt (o.a. graniet uit Schotland), dan mag men stellen dat het grindgebruik er in de toekomst verder gaat afnemen. Men mag dus verwachten dat de stopzetting van de grindwinning in Limburg voor deze regio's geen ingrijpende gevolgen gaat hebben, tenzij de aangehaalde bevoorradingsbronnen niet in dezelfde mate zouden kunnen aanleveren in deze regio's omdat zij voor een deel de weggevallen Limburgse grind moeten compenseren;
- vermits de grindwinning voor vergelijkbare ecologische spanningen zorgt in onze buurlanden moet men er van uitgaan dat de stopzetting van de eigen grindwinning in Limburg niet gecompenseerd zal kunnen worden door een verhoogde grindinvoer uit Duitsland of Nederland. Een restrictievere uitvoer ligt eerder in de beleidsverwachtingen. Dit heeft tot gevolg dat de granulatenbevoorrading in de provincies Limburg en Antwerpen duurder gaat worden onder meer door de toenemende transportkosten te wijten aan langere aanvoertrechten en inderdaad dezelfde bevoorradingsbronnen zouden kunnen aangesproken worden die ook het westelijk deel van Vlaanderen bevoorraden;
- het van verder aanvoeren van granulaten, betonzand en prefab betonelementen gaat een prijsverhogende weerslag hebben op een aantal bouwmaterialen in Limburg en Antwerpen.

Hoe dit zich gaat vertalen op de globale bouwactiviteit in Limburg en Antwerpen is erg moeilijk te becijferen.

3. OP TE LOSSEN KNELPUNTEN INZAKE DE VERDERE GRINDWINNING IN LIMBURG DIE EEN DECREETSAANPASSING VEREISEN

Het bestaande grinddecreet is bepalend voor het huidige grindbeleid. Grindwinning is aan strikte regelgeving gebonden. Voorts werd er een concreet sectoraal afbouwscenario ingesteld, waarbij de effectieve grindwinning tegen 1 januari 2006 wordt beëindigd. Op basis hiervan komt er dus een definitief einde aan de grindontginning in het Limburgse Maasland.

De uitvoering van deze oorspronkelijke beleidsvisie komt in het gedrang:

- door de opgelopen vertragingen in het vrijgeven van ontginningsgronden konden de verleende quotumtonnen in de voorbije jaren niet gerealiseerd worden. Hierdoor wordt het onmogelijk om voor de gestelde deadline (1/01/2006) de globaal vooropgestelde productie, namelijk 59,5 miljoen ton valleigrind en 41,4 miljoen ton berggrind, hetgeen als een engagement van de overheid naar de sector toe beschouwd kan worden, te kunnen maken;
- het grinddecreet voorzag een afbouwscenario om de stopzetting van de grindwinning economisch en sociaal aanvaardbaar te maken. Door de opgelopen achterstand bij de realisatie van de toegezegde quotumtonnen, zal dit afbouwscenario ingevolge overmacht (gebrek aan gebieden en vergunningen) niet kunnen gevolgd worden en zal in de realiteit eind 2005 een plotse afbouw moeten plaatsvinden zonder dat alle quotumtonnen gerealiseerd zullen zijn;
- om de in het beleidsplan van 2 augustus 1990 opgenomen globale productiequota voor vallei- en berggrind te kunnen maken, werden er naast de nog bestaande effectieve grindwinningengebieden enige uitbreidingen van ontginningsgebieden in de gewestplanwijziging van juni 1995 opgenomen. Op basis van de informatie uit proefboringen werd de productie-inhoud van de beschouwde gebieden geraamd.

De ontginningsgebieden in kwestie hadden volgens de ramingen moeten volstaan om de vooropgestelde productie valleigrind te kunnen maken. Voor berggrind werd evenwel een tekort aan ontginningsterreinen vastgesteld. De Vlaamse regering heeft op 18 juli 2003 beslist om vooralsnog in een nog goed te keuren gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan de nodige uitbreidingsgebieden te voorzien. Dit RUP zal pas in de eerste helft van 2005 definitief kunnen worden goedgekeurd, zodat de bijkomende terreinen niet voor ontginning in aanmerking zullen komen voor de beëindiging van de decreetperiode (eind 2005);

- de verwachtingen die gesteld werden in substitutiemogelijkheden kunnen slechts beperkt worden ingelost. Dit blijkt zowel uit de bevindingen van zowel het Onderzoekscomité als Resource Analysis;
- de ecologische en maatschappelijke weerslag van grindontginningen is geen alleenstaand feit in Belgisch-Limburg. In Nederlands-Limburg en ook in de Duitse regio heeft men te maken met analoge problemen. Wanneer nu de ontginningen in een bepaald land bij wet worden stopgezet, betekent dit dat men automatisch meer druk gaat leggen op de buurlanden, waar nog ontginning mogelijk is. Logischerwijze mag men verwachten dat in die landen de eigen grondstoffenbevoorrading voorrang krijgt, waardoor er een serieuze druk komt te liggen op de grinduitvoer en dus rechtstreeks op het land of regio waar men door het stopzetten van de eigen ontginningen grotendeels van de invoer afhankelijk is geworden. De economische gevolgen van een onzekere grondstoffenbevoorrading voor de Vlaamse bouwsector na 2005 werden onderzocht door PWC Consulting ('Studie over de socio-economische gevolgen van de stopzetting van de grindwinning in Limburg', september 2002). In de conclusies van deze studie wordt aangegeven dat bij de afweging van het al dan niet stopzetten van de grindwinning men niet uit het oog mag verliezen dat de stopzetting niet alleen sociale, economisch en ecologische gevolgen zal hebben, maar dat de noodzakelijke invoer in de toekomst onzeker is.

Van de 6,5 miljoen ton grind die jaarlijks in Vlaanderen wordt geproduceerd, wordt er jaarlijks 3,65 miljoen ton in Vlaanderen gebruikt en 2,5 à 3 miljoen ton naar Nederland uitgevoerd. Hier staat een jaarlijkse invoer van 1 miljoen ton vanuit Nederland tegenover. Bij een stopzetting van de grindwinning zal er geen uitvoer meer plaatsvinden naar Nederland. Ter compensatie zal Nederland ook niet meer uitvoeren naar Vlaanderen. Er zal dus een extra behoefte ontstaan van 1 miljoen ton grind door de invoervermindering uit Nederland. Dat leidt tot een jaarlijks verbruikerstekort van 4,65 miljoen ton.

Verder wordt er jaarlijks 1 miljoen ton riviergranulaten ingevoerd vanuit Duitsland, en 1 miljoen ton zeegranulaten vanuit het Continentaal Plat. Over de invoer van rotsgranulaten vanuit Wallonië zijn geen exacte gegevens bekend, maar er wordt verondersteld dat dit een aanzienlijke aanvoer is (enkele miljoenen tonnen).

Bij een stopzetting van de grindwinning in Limburg en van de invoer uit Nederland en Duitsland moet Vlaanderen, voor een voldoende bevoorrading, rekenen op een sterk verhoogde import vanuit andere landen. Vlaanderen kan zich dus in de toekomst enkel voldoende bevoorraden indien:

- a) de reeds toegezegde vergunningen op het Belgisch Continentaal Plat geëxploiteerd worden. Indien deze onvoldoende capaciteit bieden, dient de federale overheid extra ontginningen te vergunnen;
- b) de productie op het Frans en Engels Continentaal Plat sterk verhoogt en deze productie ook effectief naar Vlaanderen komt;
- c) er extra potentieel uit Wallonië, de Scandinavische landen en Schotland naar Vlaanderen komt.

Vlaanderen maakt zich dus sterk afhankelijk van een groot aantal buitenlandse beslissingen en wordt daardoor kwetsbaar. Het is zeer onzeker dat aan al deze voorwaarden wordt voldaan voor een langere periode. Gezien de onzekere buitenlandse context, is het aan te bevelen om Vlaan-

deren niet volledig afhankelijk te maken van het buitenland.

4. VOORGESTELDE AANPASSINGEN AAN HET GRINDDECREET TER UITVOERING VAN HAAR INITIËLE BELEIDSDOELSTELLING

Gelet op bovenstaande overwegingen is er een duidelijke noodzaak om de werking van het grinddecreet te verlengen zodat de realisatie van de destijds voorziene quota mogelijk wordt. Het is niet aangewezen om deze inhaaloperatie op een versnelde manier af te wikkelen. Naast het feit dat daarvoor wellicht de productiecapaciteit niet aanwezig is, is een inhaaloperatie ook vanuit marktoverwegingen niet gewenst. Zij zou leiden tot een oververzadiging van de markt en wellicht tot dumping in minderwaardige producten of extra uitvoer, hetgeen haaks staat op de visie inzake duurzaam gebruik van delfstoffen van de Vlaamse overheid.

De verlenging van het grinddecreet maakt het mogelijk om de aanvankelijk voorziene grindquota aan de sector toe te kennen en de hiervoor noodzakelijke ontginningsterreinen aan te duiden. Grindwinning als nevenproductie samen met andere delfstoffen, staat maatschappelijk minder ter discussie, zodat deze grindwinning verder kan worden toegelaten. Om deze doelstellingen te concretiseren, volstaat het enkele artikelen in het grinddecreet aan te passen, zodat de daarin vermelde einddatum verdwijnt en de werking van het grinddecreet wordt beperken tot de grindwinning als nevenproductie, de aanvankelijk voorziene grindquota en de eraan gekoppelde ontginningsgebieden. Tegelijkertijd kan zodoende een antwoord gegeven worden aan de Vlaamse grindbehoefte.

Hierbij dient te worden aangestipt dat bij de uitwerking van de voorliggende decreetsaanpassing ook de optie werd overwogen om het principe van de concrete einddatum voor de grindwinning in Limburg te behouden, maar deze einddatum met een aantal jaren vooruit te schuiven. Deze optie heeft naast de voor de hand liggende voordelen (duidelijkheid naar de ontginningssector toe, behoud van de basisstrategie van het oorspronkelijke grinddecreet, ...) echter ook een aantal manifeste nadelen.

Ten eerste is het momenteel onmogelijk in te schatten wanneer het RUP inzake berggrind, dat momenteel nog volop in het goedkeuringsproces zit, definitief in werking zal getreden zijn en aldus een antwoord zal geboden hebben op het huidige tekort aan ontginningsterreinen voor berggrind. Het louter uitstellen van de einddatum zou het risico met zich meebrengen dat de toegekende quotumtonnen ook tegen deze nieuwe einddatum nog niet gerealiseerd zouden kunnen worden. In dat geval zou wederom een decreetsaanpassing nodig zijn. Ten tweede zou deze optie de grindontginners erg onder druk zetten om de aan hen toegekende, maar omwille van overmacht nog niet gerealiseerde quotumtonnen tegen een versneld tempo te ontginnen, louter en alleen om de opgeschoven deadline te halen. Zoals hierboven reeds aangestipt werd, zou dit ongetwijfeld leiden tot een tijdelijke oververzadiging van de markt, hetgeen manifest indruist tegen de Vlaamse visie inzake duurzaam gebruik van delfstoffen.

Gelet op het eindig en afbouwend scenario kan er op basis van de beschikbare informatie een einde aan de grindwinning verwacht worden in 2010. Het grindcomité zal in de nabije toekomst bepalen tot wanneer de realisatie van de overmachtonnen kan gebeuren.

Op grond van deze conclusie worden een aantal aanpassingen aan het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning voorgesteld.

5. COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Het artikel brengt artikel 9, 7°, van het grinddecreet in overeenstemming met de wijzigingen die ingevolge artikel 5 van het huidige wijzigingsdecreet aan artikel 17, §3, van het Grinddecreet worden aangebracht.

Artikel 3

Door dit artikel wordt de decretale einddatum van 1 januari 2006 uit het decreet verwijderd. Tegelijkertijd wordt bevestigd dat de grindwinning in het kader van het grinddecreet beperkt blijft tot de

reeds toegekende tonnages en de grindwinning als nevenproductie.

Er wordt verwezen naar de reeds door de Vlaamse Regering toegewezen quota, waarop correcties mogelijk zijn voortvloeiend uit vroegere beslissingen in het kader van de evaluatie van overmachtsituaties.

Wanneer uit overleg met alle betrokkenen in Limburg blijkt dat er een consensus is, kunnen er bijkomende quota toegestaan worden al of niet beperkt tot grindwinning als nevenproductie.

Artikel 4

In aansluiting met artikel 3 wordt de verwijzing naar de einddatum (“tegen 1 januari 2006”) geschrapt.

Het uitgangspunt van het nieuwe vijfde lid van artikel 16, §1, van het grinddecreet is dat de desbetreffende tonnen gerealiseerd worden binnen een realistische doch beperkte tijdsspanne vanaf 1 januari 2006. Dit is noodzakelijk om in de geest van het Grinddecreet te blijven en de geplande herstructureringen in de desbetreffende ontginningsgebieden niet verder te vertragen. Gezien het bestaande verschil in ontginnings situatie enerzijds tussen de deelsectoren berggrind en valleigrind en anderzijds tussen de quotumhouders onderling, dienen de betrokkenen gehoord te worden door het Grindcomité teneinde in overleg te streven naar een haalbare productieplanning. Deze planning en de daarmee gepaard gaande voorwaarden dienen bekrachtigd te worden door een beslissing van het Grindcomité en krijgt aldus een bindend karakter.

Artikel 5

In het verleden werd de GOM-Limburg meermaals geconfronteerd met problemen bij het verwerven van de eigendom van de in de stedenbouwkundige planningsinstrumenten (gewestplannen, ruimtelijke uitvoeringsplannen) aangeduide grindwinningsgebieden, in het bijzonder wanneer deze gebieden eigendom waren van een overheid. Het verwerven van de eigendom van zulke percelen vergt een aantal omslachtige en tijdrovende

stappen, terwijl de ontginning ervan niet per se het eigendomsrecht vereist. Een ontginningsrecht mits een passende vergoeding aan de eigenaar en de houders van zakelijke rechten, en aan eventuele pachters, huurders of gebruikers, kan perfect hetzelfde doel bereiken, en laat bovendien het eigendomsrecht onverlet.

Vanuit die optiek wordt er voor geopteerd om de GOM, naast de mogelijkheid om de eigendom van de gronden te verwerven, ook de mogelijk te geven om louter een ontginningsrecht te verwerven met betrekking tot deze percelen.

Artikel 6

Het artikel brengt artikel 18, eerste lid, 3°, van het grinddecreet in overeenstemming met de wijzigingen die ingevolge artikel 5 van het huidige wijzigingsdecreet aan artikel 17, §3, van het grinddecreet worden aangebracht.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Energie, Leefmilieu en Natuur,*

Kris PEETERS

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

tot wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en
tot regeling van de grindwinning

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

In artikel 9, 7°, van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning worden de woorden ‘of voor het verwerven van een ontginningsrecht met betrekking tot deze gronden,’ ingevoegd tussen de woorden ‘voor de aankoop of onteigening van gronden’ en de woorden ‘zoals bepaald in artikel 17, § 3, en artikel 18, 3°.’

Artikel 3

Artikel 14 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

‘§ 1. In de provincie Limburg wordt, met uitzondering van de grindwinning als nevenproductie die dient voor de winning van het onderliggend kwartszand, een einde gemaakt aan elke activiteit van grindwinning zodra de totale grindwinning in de grindwinningsgebieden die krachtens dit decreet worden aangeduid, het toegewezen quotum van 41.400.000 ton berggrind en 59.500.000 ton valleigrind bereikt heeft. Op deze tonnages zijn enkel correcties mogelijk ingevolge eerder in het kader van het decreet genomen beslissingen omtrent overmachtsituaties.

§ 2. De houders van een vergunning voor grindwinning verwijderen alle uitrustingen en installaties van de betrokken grindwinningsgebieden binnen een jaar nadat de toegewezen quota ontgonnen zijn. Een uitzondering kan gemaakt worden voor deze werken en activiteiten die dienen voor het afwerken en uitrusten van de betreffende grindwinningsgebieden.’

Artikel 4

In artikel 16, § 1, van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° In het eerste lid worden de woorden ‘tegen 1 januari 2006’ geschrapt.

2° Het vijfde en het zesde lid worden vervangen door wat volgt:

‘De houder van een vergunning voor de exploitatie van grind in een grindwinningsgebied kan het niet gebruikte deel van een productiequotum bij het einde van de tweejaarlijkse periode enkel in geval van overmacht overdragen op de volgende jaren. Hij wordt daartoe gehoord door het grindcomité, die vervolgens beslist over de nog toegelaten productieperiode na 2005.’

Artikel 5

Artikel 17, § 3, van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

‘De GOM verwerft, op bindend advies van het grindcomité, ofwel de eigendom bij aankoop of onteigening, ofwel het ontginningsrecht via een overeenkomst met de eigenaar, van de aangeduide grindwinningsgebieden die zich in de provincie Limburg bevinden.’

Artikel 6

In artikel 18, eerste lid, 3°, van hetzelfde decreet worden de woorden ‘of het ontginningsrecht’ ingevoegd tussen de woorden ‘de eigendom’ en de woorden ‘heeft verworven.’

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Energie, Leefmilieu en Natuur,*

Kris PEETERS

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

Brussel, 9 februari 2005
090205_Standpunt_grinddecreet

Standpunt

over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het grinddecreet

1. Inleiding

De SERV werd door Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur om advies gevraagd over het *voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning*. Ook de MiNa-raad en het Grindcomité werden over dit dossier om advies gevraagd.

De adviesvraag betreft een wijziging van het grinddecreet. Het huidige grinddecreet voorziet een beëindiging van de grindwinning in 2005 en stelde hiervoor jaarlijkse productiequota voorop. Het voorontwerp stelt voor om ook na 2005 in Limburg grindwinning toe te staan, weliswaar binnen de eerder vastgelegde productiequota. Die verlenging van de grindwinning is volgens de Vlaamse regering noodzakelijk omdat door vertragingen in het vrijgeven van ontginningsgronden de verleende quota niet gerealiseerd konden worden. Bovendien is volgens de Vlaamse regering het behoud van de grindwinning voor Vlaanderen sociaal-economisch erg belangrijk.

De regeling van het voorontwerp van decreet moet samen gelezen worden met de beslissing van de Vlaamse regering om “de Vlaamse minister, bevoegd voor de natuurlijke rijkdommen, ermee te gelasten om in overleg met de provincie Limburg, de grindgemeenten en de betrokkenen na te gaan of er een eventueel draagvlak aanwezig is voor verdere grindwinning na afronding van het grinddecreet, en desgevallend de randvoorwaarden hiervoor vast te leggen”.

2. SERV-Standpunt

In het verleden heeft de SERV zich meermaals over het grinddecreet uitgesproken, o.a. op 13 maart 1991 (grinddecreet) en op 20 oktober 1999 (wijziging grinddecreet). Over twee uitvoeringsbesluiten waarover de SERV in mei 2002 om advies werd gevraagd, besliste de SERV geen advies te geven omdat het louter de uitvoering betrof van principes waarover de SERV reeds adviseerde.

In die eerdere adviezen heeft de SERV het principe van de gedwongen, geleidelijke afbouw van de grindwinning in Limburg door het opleggen van productiequota ondersteund. Op basis van de toen beschikbare informatie werd immers geoordeeld dat de economische baten van grindontginning niet opwogen tegen de aangerichte schade op ecologisch vlak en de maatschappelijke weerstand in het algemeen. Men ging er toen ook vanuit dat binnen het vastgestelde tijdsperspectief grind als grondstof vervangen kon worden door substitutiematerialen en het saldo ingevoerd kon worden.

Intussen zijn er evenwel nieuwe feiten en gegevens beschikbaar.

Ten eerste werd de planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning tegen 1 januari 2006 doorkruist door vertragingen bij het operationeel maken van de ontginningsgebieden. Met name het afleveren van de nodige vergunningen heeft gezorgd voor aanzienlijke vertragingen met als gevolg dat de toegekende quota niet volgens het vooropgestelde tijdschema gewonnen werden. De SERV ondersteunt daarom de verlenging van het grinddecreet zodat de realisatie van de destijds voorziene quota mogelijk wordt. Het is inderdaad niet aangewezen om die inhaaloperatie op een versnelde manier af te wikkelen.

Over de concrete modaliteiten ervan bestaat evenwel geen overeenstemming binnen de Raad. ABVV, ACLVB, ACV, UNIZO en Voka gaan akkoord met de formulering van het voorontwerp van decreet, waardoor de einddatum van het huidige decreet verdwijnt en de werking van het grinddecreet wordt beperkt tot de aanvankelijk voorziene grindquota en de eraan gekoppelde ontginningsgebieden. Boerenbond daarentegen vraagt dat het principe van een concrete einddatum voor de grindwinning in Limburg wordt behouden, waardoor de huidige einddatum met een aantal jaren kan worden verschoven maar er duidelijkheid bestaat over het moment van de uiteindelijke stopzetting. De argumentatie in de memorie van toelichting om geen einddatum meer op te nemen is volgens de vertegenwoordigers van Boerenbond niet overtuigend.

Ten tweede is, dankzij het grinddecreet, de situatie op het vlak van de grindontginningen zelf gewijzigd. De 'wilde' ontginningen hebben plaats geruimd voor goed georganiseerde en controleerbare ontginningen, met quota en waarborgen ter realisatie van de nabestemming van alle grindwinningsgebieden. Bovendien zijn ook de mogelijke sociaal-economische nadelen en problemen als gevolg van de stopzetting van de grindwinning in Limburg duidelijker geworden.

Daarom ondersteunen ABVV, ACLVB, ACV, UNIZO en Voka de beslissing van de Vlaamse regering om in overleg met de provincie Limburg, de grindgemeenten en de betrokkenen na te gaan of er een eventueel draagvlak aanwezig is voor verdere grindwinning na afronding van het grinddecreet, en daarvoor desgevallend de randvoorwaarden vast te leggen. Voor hen moeten die randvoorwaarden alvast dezelfde economische, sociale en ecologische waarborgen bieden als in het huidige grinddecreet (cf. onderzoek naar nieuwe materialen en technieken, sociale maatregelen, maatschappelijk overleg, nazorg, ...).

Boerenbond daarentegen meent dat er geen voldoende draagvlak is voor een verdere grindwinning bovenop de vroeger afgesproken productiequota. Boerenbond stelt dat de Vlaamse regering in de memorie van toelichting bij het voorontwerp de voordelen daarvan (voor de grindsector en de bouwsector) overschat en dat de nadelen (voor de landbouw, voor de natuur, ...) onderschat. Sommige nadelen komen overigens niet ter sprake (bv. impact op de ruimtebalans). Verder wijst Boerenbond erop dat de memorie vermeldt dat men mag verwach-

ten dat de stopzetting van de grindwinning in Limburg voor andere Vlaamse regio's geen ingrijpende gevolgen gaat hebben. Boerenbond is dan ook van oordeel dat de vroegere afspraken over een uiteindelijke stopzetting van de grindwinning in Limburg moeten worden gerespecteerd.

Tot slot merkt Boerenbond op dat de tekst van art. 5 van het voorontwerp niet strookt met de memorie van toelichting. In de memorie is sprake van “een ontginningsrecht of een concessie mits een passende vergoeding aan de eigenaar en de houders van zakelijke rechten, en aan eventuele pachters, huurders of gebruikers”, terwijl in art. 5 enkel sprake is van eigenaars. De Boerenbond vraagt dan ook dat het voorontwerp wordt vervolledigd.

ADVIES VAN DE MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

MiNa-Raad**Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen****Briefadvies****van 24 februari 2005**

**over het voorontwerp van decreet houdende
wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot
oprichting van het grindfonds en tot regeling van de
grindwinning**

De heer Kris PEETERS

Vlaams minister van Openbare Werken,
Energie, Leefmilieu en Natuur

Koning Albert II-laan 20

1000 BRUSSEL

Datum: 24 februari 2005

Uw ref.: 15AB1/

Onze ref.: 03.04/L6/2005/122

Betreft: briefadvies over het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het grindfonds en tot regeling van de grindwinning

Mijnheer de minister,

De MiNa-Raad heeft de adviesvraag over het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning op 17 januari 2005 ontvangen. Het advies werd gevraagd binnen een termijn van 30 kalenderdagen.

geleidelijke afbouw grindwinning

Het Grinddecreet van 14 juli 1993 gaat uit van de geleidelijke afbouw van de grindwinning in de provincie Limburg. Het decreet, artikel 14, stelt uitdrukkelijk dat vanaf 1 januari 2006 er een einde wordt gemaakt aan elke activiteit van grindwinning in de provincie Limburg.

Voorliggend voorontwerp van decreet houdt een schrapping in van deze bepaling in het Grinddecreet. De decretaal voorziene einddatum wordt in het huidige voorstel vervangen door een impliciete einddatum samenvallend met het tijdstip waarop de aangewezen ontginningsquota effectief zijn ontgonnen. In de provincie Limburg wordt een einde gemaakt aan elke activiteit van grindwinning zodra de totale grindwinning het toegewezen quotum van 41,4 miljoen ton berggrind en 59,5 miljoen ton valleigrind bereikt heeft.

Voor zover deze wijziging niet ingaat tegen de optie om op korte termijn de grindwinning in de provincie Limburg stop te zetten, kan de MiNa-Raad zich vinden in dit voorstel tot wijziging van het Grinddecreet. De Raad erkent dat dit voorstel tot wijziging een oplossing

moet bieden voor de opgelopen vertragingen (onder meer met betrekking tot het afleveren van de nodige vergunningen) bij het operationeel maken van ontginningsgebieden. De momenteel weerhouden quota werden opgenomen in de beleidsnota van 31 juli 1990, als vertaling van de beoogde afbouw van de ontginning tegen 1 januari 2006. Deze productiequota zijn nog niet gerealiseerd. Eind 2004 bedroeg het nog in te vullen productiequotum 12,306 miljoen ton valleigrind en 10,714 miljoen ton berggrind. Op basis van de gemiddelde ontginningsactiviteit in de voorbije drie jaren betekent dit nog 27 ontginningsmaanden voor valleigrind (eindtermijn voorjaar 2007) en 45 productiemaanden voor berggrind (eindtermijn najaar 2008).

definitieve stopzetting grindwinning

De Raad heeft evenwel grondige bedenkingen bij de onderbouwing van dit voorstel van decreetswijziging en meer specifiek bij de uitgebreide memorie van toelichting. Op een totaal ongenueanceerde wijze wordt hierin een pleidooi gehouden voor verdere grindwinning, ook na het bereiken van het productiequotum. De voordelen voor verdere grindwinning (voor de grindsector en de bouwsector) worden duidelijk overschat. De nadelen (voor de landbouw, voor natuur en milieu) komen amper aan bod. De Raad is tevens van oordeel dat de vroegere afspraken over een uiteindelijke stopzetting van de grindwinning in Limburg moeten worden gerespecteerd. Reeds in zijn advies van 14 september 1999 beklemtoonde de Raad de noodzaak om bij de afbouw van de grindwinning te bewaken dat eind 2005 de grindwinning effectief wordt stopgezet en dat geen aansporing ontstaat om de grindwinning na deze datum verder te zetten. De Raad wenst het maatschappelijke debat hieromtrent niet te heropenen, en verwijst alleszins naar het feit dat het Grinddecreet in 1993 het resultaat was van een moeizaam en langdurig onderhandelingsproces en aldus een moeizaam verworven compromis inhield tussen alle betrokkenen, waarbij toegiften vanwege milieu, natuur en landbouw gemaakt werden, met zicht op een eindmeet op 1 januari 2006. Het heropenen van het debat zou de decretaal voorziene rechtszekerheid voor de betrokkenen onderuit halen.

standpunt ABVV, ACLVB, ACV, UNIZO en Voka

ABVV, ACLVB, ACV, UNIZO en Voka gaan niet akkoord met bovenstaande paragraaf. Dankzij het Grinddecreet is de situatie op het vlak van de grindontginningen gewijzigd. De ‘wilde’ ontginningen hebben plaats geruimd voor goed georganiseerde en controleerbare ontginningen, met quota en waarborgen ter

realisatie van de nabestemming van alle grindwinningsgebieden. Bovendien zijn ook de mogelijke sociaal-economische nadelen en problemen als gevolg van de stopzetting van de grindwinning in Limburg duidelijker geworden. Daarom ondersteunen ABVV, ACLVB, ACV, UNIZO en Voka de beslissing van de Vlaamse Regering om in overleg met de provincie Limburg, de grindgemeenten en de betrokkenen na te gaan of er een eventueel draagvlak aanwezig is voor verdere grindwinning na afronding van het grinddecreet, en daarvoor desgevallend de randvoorwaarden vast te leggen. Voor hen moeten die randvoorwaarden alvast dezelfde economische, sociale en ecologische waarborgen bieden als in het huidige Grinddecreet (cf. onderzoek naar nieuwe materialen en technieken, sociale maatregelen, maatschappelijk overleg, nazorg, ...).”

verwerven van ontginningsrecht

Artikel 5 van het wijzigingsdecreet geeft aan de GOM de mogelijkheid om via een concessieovereenkomst met de eigenaar het ontginningsrecht te verwerven op de aangeduide grindwinningsgebieden die zich in de provincie Limburg bevinden.

De Raad wijst op de onduidelijkheid omtrent de reikwijdte van dit ontginningsrecht. In artikel 5 van het wijzigingsdecreet is sprake van “het verwerven van het ontginningsrecht via een concessieovereenkomst”. In de memorie van toelichting (pag.11) is daarentegen sprake van “een ontginningsrecht” of “een concessie”. De memorie van toelichting geeft verder evenwel geen verduidelijking. Voor de Raad is het bijvoorbeeld onduidelijk in hoeverre het hier om een vrijwillige overeenkomst gaat. De Raad pleit alvast uitdrukkelijk dat “het ontginningsrecht” als een vrijwillige overeenkomst dient opgevat te worden. Alvast kan hier geen sprake zijn van een “ontginningsmachtiging” zoals vastgelegd in artikel 10 van het delfstoffendecreet. Ten slotte stelt de Raad vast dat de memorie van toelichting tevens melding maakt van een passende vergoeding aan de eigenaar alsmede aan alle houders van zakelijke rechten, en aan eventuele pachters, huurders of gebruikers. In artikel 5 van het wijzigingsdecreet is enkel sprake van eigenaars. De Raad vraagt aanpassing van het decreet aan de bepalingen van de memorie van toelichting. ABVV, ACLVB, ACV, UNIZO en Voka steunen deze vraag niet.

Advisering algemeen oppervlakte delfstoffenplan

In de rand van deze adviesvraag wenst de Raad ten slotte nog te wijzen op de belangrijke rol

die de oppervlakedelfstoffenplannen vervullen bij het invullen van de algemene doelstelling van een duurzaam beheer van de oppervlakedelfstoffen. Aandachtspunten hierbij zijn onder meer het zuinig en doelmatig aanwenden van oppervlakedelfstoffen, het optimaal ontginnen binnen ontginningsgebieden op basis van een zuinig ruimtegebruik, het aanmoedigen van het gebruik van volwaardige alternatieven voor primaire oppervlakedelfstoffen, het maximaal hergebruik van afvalstoffen en het maximaal behoud en ontwikkeling van de natuur. Hierbij kan het echter niet de bedoeling zijn, om via het delfstoffendecreet opnieuw een kader te scheppen voor verderzetting van de grindwinning in Limburg. De Raad herinnert eraan dat - conform artikel 5 van het decreet van 4 april 2003 betreffende de oppervlakedelfstoffen - het algemeen oppervlakedelfstoffenplan voor advies dient voorgelegd te worden aan de MiNa-Raad. De Raad stelt ten slotte vast dat er discussie bestaat over de mogelijkheid van grindwinning als nevenproductie. De Raad zal zijn advies terzake uitbrengen bij advisering van het algemeen oppervlakedelfstoffenplan.

Met de meeste hoogachting,

Hubert David

Voorzitter

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

SG

- 1 -

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 38.307/3

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer, op 7 april 2005 door de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "tot wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning", heeft op 26 april 2005 het volgende advies gegeven:

SG

- 2 -

38.307/3

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, heeft de afdeling wetgeving zich beperkt tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de te vervullen vormvereisten.

Dat onderzoek geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

SG

- 3 -

38.307/3

De kamer was samengesteld uit

de Heren	D. ALBRECHT,	staatsraad, voorzitter,
	P. LEMMENS, B. SEUTIN,	staatsraden,
	J. VELAERS,	assessor van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	A.-M. GOOSSENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door Mevr. K. BAMS, auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

A.-M. GOOSSENS

D. ALBRECHT

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

In artikel 9, 7°, van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning worden de woorden “of voor het verwerven van een ontginningsrecht met betrekking tot deze gronden,” ingevoegd tussen de woorden “voor de aankoop of onteigening van gronden” en de woorden “zoals bepaald in artikel 17, §3, en artikel 18, 3°.”.

Artikel 3

Artikel 14 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 14

“§1. In de provincie Limburg wordt, met uitzondering van de grindwinning als nevenproductie die dient voor de winning van het onderliggend kwartszand, een einde gemaakt aan elke activiteit van grindwinning zodra de totale grindwinning in de grindwinningsgebieden die krachtens dit

decreet worden aangeduid, het toegewezen quantum van 41.400.000 ton berggrind en 59.500.000 ton valleigrind bereikt heeft. Op deze tonnages zijn enkel correcties mogelijk ingevolge eerder in het kader van het decreet genomen beslissingen omtrent overmachtsituaties.

§2. De houders van een vergunning voor grindwinning verwijderen alle uitrustingen en installaties van de betrokken grindwinningsgebieden binnen een jaar nadat de toegewezen quota ontgonnen zijn. Een uitzondering kan gemaakt worden voor deze werken en activiteiten die dienen voor het afwerken en uitrusten van de betreffende grindwinningsgebieden.”.

Artikel 4

In artikel 16, §1, van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden “tegen 1 januari 2006” geschrapt;

2° het vijfde en het zesde lid worden vervangen door wat volgt:

“de houder van een vergunning voor de exploitatie van grind in een grindwinningsgebied kan het niet gebruikte deel van een productiequotum bij het einde van de tweejaarlijkse periode enkel in geval van overmacht overdragen op de volgende jaren. Hij wordt daartoe gehoord door het Grindcomité, dat vervolgens beslist over de nog toegelaten productieperiode na 2005.”.

Artikel 5

Artikel 17, §3, van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“§3. De GOM verwerft, op bindend advies van het grindcomité, ofwel de eigendom bij aankoop of onteigening, ofwel het ontginningsrecht via een overeenkomst met de eigenaar, van de aangeduide grindwinningsgebieden die zich in de provincie Limburg bevinden.”.

Artikel 6

In artikel 18, eerste lid, 3°, van hetzelfde decreet worden de woorden “of het ontginningsrecht” ingevoegd tussen de woorden “de eigendom” en de woorden “heeft verworven.”.

Brussel, 20 mei 2005.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Energie, Leefmilieu en Natuur,*

Kris PEETERS

BIJLAGE
bij de memorie van toelichting
REGULERINGSIMPACTANALYSE

23/02/2005

RIA

Reguleringsimpactanalyse voor het voorontwerp van decreet tot wijziging van het grinddecreet van 14 juli 1993

1 Titel

Voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning

2 Aanleiding en doel

Het voorliggende voorontwerp van decreet omvat inhoudelijke wijzigingen aan het grinddecreet van 14 juli 1993 op basis van een evaluatie van de invulling van de door het oorspronkelijke grinddecreet beoogde beleidsdoelstellingen.

Het grinddecreet van 14 juli 1993 is in wezen de decretale vertaling van een beleidsoptie die in het begin van de jaren negentig werd gekozen op basis van de op dat moment beschikbare gegevens.

Via het grinddecreet werd een concreet sectoraal afbouwscenario ingesteld, waarbij de effectieve grindwinning in het kader van het grinddecreet tegen 1 januari 2006 zou worden beëindigd. Tot die datum werd een globaal productiequotum van 59,5 miljoen ton valleigrind en 41,4 miljoen ton berggrind vooropgesteld. Men ging er toen ook vanuit dat binnen het vastgestelde tijdsperspectief grind als grondstof vervangbaar was door substitutiematerialen en het saldo ingevoerd kon worden.

Anno 2005 is het duidelijk dat deze oorspronkelijke beleidsvisie niet langer houdbaar is.

Na jarenlang onderzoek naar volwaardige grinds substituten blijkt dat het substitutiepotentieel voor grind bijzonder klein is. De planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning tegen 1 januari 2006, zoals vooropgesteld in het grinddecreet van 14 juli 1993, werd doorkruist door

vertragingen bij het operationeel maken van de ontginningsgebieden en het afleveren van de nodige vergunningen. Bovendien stellen zich problemen inzake het vrijgeven van de nodige ontginningsgronden.

Volgens het huidige grinddecreet zou eind 2005 dus een abrupte afbouw van de grindwinning moeten plaatsvinden, zonder dat alle toegekende quotumtonnen gerealiseerd zullen zijn. Deze quotumtonnen kunnen nochtans als een engagement van de overheid naar de sector toe beschouwd worden.

Het voorliggende ontwerp van decreet wil er nu voor zorgen dat de oorspronkelijk toegezegde quotumtonnen toch nog gerealiseerd kunnen worden, zodat aan eerdere engagementen kan voldaan worden. Bovendien wil het ook een aanzet geven om de invulling van de Vlaamse grindbehoefte in de toekomst veilig te stellen.

3 Opties

Optie 1: nuloptie

Optie 2: einddatum voor grindwinning in Limburg uitstellen; buiten de reeds toegekende quotumtonnen kan geen grind meer gewonnen worden in Limburg, ook niet na de nieuwe einddatum; er wordt volledig vertrouwd op het substitutiepotentieel voor grind en op een verhoogde import uit het buitenland

Optie 3: einddatum voor grindwinning in Limburg schrappen; buiten de reeds toegekende quotumtonnen kan echter geen grind meer gewonnen worden in Limburg, ook niet in de toekomst; er wordt volledig vertrouwd op het substitutiepotentieel voor grind en op een verhoogde import uit het buitenland

Optie 4: einddatum voor grindwinning in Limburg schrappen; buiten de reeds toegekende quotumtonnen kan er echter geen grind meer gewonnen worden in Limburg; er wordt onderzocht of er een maatschappelijk draagvlak bestaat om in de toekomst aan de Vlaamse grindbehoefte tegemoet te komen via verdere grindwinning in Limburg

4 Effecten

4.1 Optie 1: nuloptie

Oplijsting van doelgroepen

- de grindsector
- de bouwsector in het algemeen (betonwarenssector, asfaltsector, sector bouwzand, ...)
- het Vlaamse Gewest
- de grindgemeenten
- de burger

Baten en kosten

Indien het grinddecreet niet zou aangepast worden, zou vanaf 1 januari 2006 een einde moeten gemaakt worden aan elke activiteit van grindwinning in de provincie Limburg (artikel 14 grinddecreet).

De planmatige en geleidelijke afbouw van de grindwinning tegen 1 januari 2006 werd echter doorkruist door vertragingen bij het operationeel maken van de ontginningsgebieden en het afleveren van de nodige vergunningen. Bovendien stelden zich problemen inzake het vrijgeven van de nodige ontginningsgronden.

Volgens het huidige grinddecreet zou eind 2005 dus een abrupte afbouw van de grindwinning moeten plaatsvinden, zonder dat alle toegekende quotumtonnen (59,5 miljoen ton valleigrind en 41,4 miljoen ton berggrind) gerealiseerd zullen zijn. Deze quotumtonnen kunnen nochtans als een engagement van de overheid naar de sector toe beschouwd worden.

In de gegeven omstandigheden is het voor bepaalde quotumhouders in de praktijk niet mogelijk om de hun toegekende quotumtonnen nog voor 2006 te realiseren. Bij een abrupt einde van de grindwinning eind 2005 mag verwacht worden dat de quotumhouders via juridische weg een schadevergoeding zullen trachten te bekomen. In het geval van een veroordeling van het Vlaamse Gewest kan deze schadevergoeding ettelijke miljoenen euro bedragen.

Anderzijds is het ook niet aangewezen om via een inhaaloperatie de toegekende quotumtonnen nog vóór 2006 te realiseren. Naast het feit dat dit in de praktijk onmogelijk is (o.m. omwille van gebrek aan terreinen voor berggrind), is een inhaaloperatie immers ook vanuit marktoverwegingen niet gewenst. Zij zou leiden tot een oververzadiging van de markt en

wellicht tot dumping in minderwaardige producten of extra uitvoer, hetgeen haaks staat op de visie inzake duurzaam gebruik van delfstoffen van de Vlaamse overheid.

De grindgemeenten zullen bij een stopzetting van de grindwinning eind 2005 zonder dat alle toegekende quotumtonnen gerealiseerd zijn hun inkomsten zien dalen. De grindgemeenten realiseren immers aanzienlijke inkomsten via de aanvullende grindheffing. Deze minderinkomsten worden geraamd op ca. 6 miljoen euro.

Voor de periode ná 1 januari 2006 moet men bij een volledige stopzetting van de Limburgse grindwinning ook de volgende economische factoren incalculeren. De grindwinning is niet alleen van belang voor de bevoorrading van de grindbehoeften, maar zij betekent eveneens een essentiële bevoorradingsbron voor bouwzand. Van de Vlaamse behoefte aan bouwzand wordt momenteel immers 1/3 ingevuld door het aanbod uit de grindwinningen in Limburg.

Uit de confrontatie van vraag en aanbod blijkt de afzetmarkt zich niet te beperken tot de provincie Limburg alleen, maar omvat ze ook Antwerpen en een deel van Vlaams-Brabant. Zo wordt 54 % van de behoefte in Antwerpen aan steenslag en 15 % van de behoefte aan bouwzand, ingevuld door grind en zand uit de Limburgs grindwinningen. Voor Vlaams-Brabant is dit 35 % invulling van de behoefte aan steenslag en 34 % van de behoefte aan bouwzand.

Een stopzetting van de grindwinningen heeft ook rechtstreekse gevolgen voor de asfaltsector, de sector betonwaren en de sector stortklaar beton. Ongeveer 34 % van de asfaltsector, 36% van de betonwarenindustrie en 30% van de sector stortklaar beton in Vlaanderen zal directe gevolgen ondervinden van de sluiting van de grindwinning.

De vooropgestelde afbouw brengt verder volgende socio-economische problemen met zich mee:

- De sector stelt volgens de cijfers van het sociaal comité rechtstreeks ongeveer 175 personen tewerk. De onrechtstreekse tewerkstelling (vervoer, grondverzetwerken, diverse diensten) wordt door het sociaal comité in 2002 geraamd op 670 personen. Door de directe aanwezigheid van grind (goedkopere grondstofbevoorrading) heeft de verbruikersmarkt grote vestigingen in Limburg ingepland. De geïnduceerde tewerkstelling bij de Limburgse granulaatinkopende bedrijven wordt door het sociaal comité in totaal geraamd op 4.100 personen. Indien door de volledige stopzetting

van de grindwinning het voordeelaspect wegvalt en de aanvoer zelfs duurder kan worden, is het niet ondenkbaar dat deze firma's uit strategisch oogpunt hun productievevestigingen gaan delokaliseren, wat de vermelde tewerkstelling in de regio in het gedrang brengt.

- De andere Vlaamse regio's worden wat grind betreft voornamelijk bevoorraad via de invoer van zeegrind vanuit Engeland (Vlaanderen, Antwerpen), het Rijngrind vanuit Duitsland (Antwerpen) en de invoer via Nederland (Antwerpen). In Vlaams-Brabant is er een duidelijke trend dat het grindverbruik meer en meer wordt vervangen door voornamelijk kalksteengranulaten, vooral toegeleverd vanuit Wallonië. De opgang van kalksteenverbruik (basisprijs goedkoper dan grind en gemakkelijker beschikbaar) is ook reeds in het zuiden van Limburg duidelijk te merken. Indien men tevens daarbij nog de jaarlijks stijgende hoeveelheid overzees aangevoerd granulatenmateriaal voegt (o.a. graniet uit Schotland), dan mag men stellen dat het grindgebruik er in de toekomst verder gaat afnemen. Men mag dus verwachten dat de stopzetting van de grindwinning in Limburg voor deze regio's geen ingrijpende gevolgen gaat hebben, tenzij de aangehaalde bevoorradingsbronnen niet in dezelfde mate zouden kunnen aanleveren in deze regio's omdat zij voor een deel de weggevallen Limburgse grind moeten compenseren.
- Vermits de grindwinning voor vergelijkbare ecologische spanningen zorgt in onze buurlanden moet men er van uitgaan dat de stopzetting van de eigen grindwinning in Limburg niet gecompenseerd zal kunnen worden door een verhoogde grindinvoer uit Duitsland of Nederland. Een restrictievere uitvoer ligt eerder in de beleidsverwachtingen. Dit heeft tot gevolg dat de granulatenbevoorrading in de provincies Limburg en Antwerpen duurder gaat worden onder meer door de toenemende transportkosten te wijten aan langere aanvoertrajecten en inderdaad dezelfde bevoorradingsbronnen zouden kunnen aangesproken worden die ook het westelijk deel van Vlaanderen bevoorraden.
- Het van verder aanvoeren van granulaten, betonzand en prefab betonelementen gaat een prijsverhogende weerslag hebben op een aantal bouwmaterialen in Limburg en Antwerpen. Hoe dit zich gaat vertalen op de globale bouwactiviteit in Limburg en Antwerpen is erg moeilijk te becijferen.

Verdelingseffecten

Het Vlaamse Gewest zal waarschijnlijk geconfronteerd worden met schadeclaims van de quotumhouders die de hun toegekende quotumtonnen niet vóór 1 januari 2006 hebben kunnen realiseren.

De grindgemeenten zullen bij een stopzetting van de grindwinning eind 2005 zonder dat alle toegekende quotumtonnen gerealiseerd zijn geconfronteerd worden met een minderinkomst van ca. 6 miljoen euro aan aanvullende grindheffing.

De hierboven besproken economische en sociaal-economische problemen komen bijna volledig op rekening van de grindwinningsector en de bouwsector in het algemeen.

De burger zal bij een volledige stopzetting van de grindwinning na 2005 wellicht geconfronteerd worden met een verhoging van de grondstoffenprijzen.

Een volledige stopzetting van de grindwinning na 2005 zal wel een positieve impact hebben op het ruimtebeslag van de grindwinningsector in Limburg.

Juridisch-technische effecten

Op juridisch-technisch vlak stellen er zich geen problemen.

Wel zal het Vlaamse Gewest, zoals reeds hierboven aangehaald, waarschijnlijk geconfronteerd worden met schadeclaims van de quotumhouders die de hun toegekende quotumtonnen niet vóór 1 januari 2006 hebben kunnen realiseren.

Andere effecten

geen

4.2 Optie 2: einddatum voor grindwinning in Limburg uitstellen; buiten de reeds toegekende quotumtonnen kan geen grind meer gewonnen worden in Limburg, ook niet na de nieuwe einddatum

Oplijsting van doelgroepen

- de grindsector
- de bouwsector in het algemeen (betonwarenssector, asfaltsector, sector bouwzand, ...)
- het Vlaamse Gewest
- de grindgemeenten
- de burger

Baten en kosten

Deze optie houdt in dat de decretale einddatum voor grindwinning in Limburg wordt uitgesteld, zodat alle reeds toegekende quotumtonnen ook daadwerkelijk kunnen gerealiseerd worden. Buiten deze reeds toegekende quotumtonnen mag echter geen grind meer gewonnen, ook niet na de nieuwe einddatum.

In vergelijking met de nuloptie biedt deze optie het voordeel dat het Vlaamse Gewest niet geconfronteerd zal worden met eventuele schadeclaims van grindontginners die er niet in geslaagd zijn om de hun toegekende quotumtonnen vóór de oorspronkelijk gestelde deadline van 31 december 2006 te realiseren.

De grindgemeenten worden in vergelijking met de nuloptie niet geconfronteerd met de minderinkomsten van ca. 6 miljoen euro aan aanvullende grindheffing. Voor de periode ná de nieuwe, uitgestelde deadline zullen de grindgemeenten vanzelfsprekend geen inkomsten meer kunnen halen uit de aanvullende grindheffing aangezien er geen sprake meer zal zijn van grindwinning in Limburg volgens dit scenario.

Naast nog enkele andere voor de hand liggende voordelen (duidelijkheid naar de grindsector toe, behoud van de basisstrategie van het oorspronkelijke grinddecreet, ...) vertoont deze optie echter ook een aantal manifeste nadelen.

Ten eerste is het momenteel onmogelijk in te schatten wanneer het Ruimtelijk Uitvoeringsplan inzake berggrind, dat momenteel nog volop in het goedkeuringsproces zit, definitief in werking zal getreden zijn en aldus een antwoord zal geboden hebben op het huidige tekort aan ontginningsterreinen voor berggrind. Het louter uitstellen van de

einddatum zou het risico met zich meebrengen dat de toegekende quotumtonnen ook tegen deze nieuwe einddatum nog niet gerealiseerd zouden zijn. In dat geval zou opnieuw een decreetsaanpassing nodig zijn.

Ten tweede zou deze optie de grindontginners opnieuw onder druk zetten om de aan hen toegekende, maar omwille van overmacht nog niet gerealiseerde quotumtonnen tegen een versneld tempo te ontginnen, louter en alleen om de -weliswaar opgeschoven- deadline te halen. Zoals hierboven reeds aangestipt werd, zou dit ongetwijfeld leiden tot een tijdelijke oververzadiging van de markt, hetgeen manifest indruist tegen de Vlaamse visie inzake duurzaam gebruik van delfstoffen.

De bij de nuloptie opgesomde economische problemen (problemen inzake bevoorrading van de Vlaamse grind- en bouwzandbehoefte, problemen voor de asfaltsector, de betonwarenssector en de sector stortklaar beton) en sociaal-economische problemen (werkgelegenheid, verhoogde import en afhankelijkheid van het buitenland, verhoging van de grondstoffenprijzen voor de burger, ...) blijven echter onverkort van toepassing zodra de reeds toegekende quotumtonnen daadwerkelijk gerealiseerd zijn.

Verdelingseffecten

Het Vlaamse Gewest ontloopt in deze optie de schadeclaims van quotumhouders die de hun toegekende quotumtonnen niet vóór de oorspronkelijke deadline van 1 januari 2006 hadden kunnen realiseren.

De grindgemeenten worden niet geconfronteerd met de minderinkomsten van ca. 6 miljoen euro aan aanvullende grindheffing voor de reeds toegekende maar niet gerealiseerde quotumtonnen.

De overige bij de nuloptie besproken verdelingseffecten blijven onverkort van toepassing.

Juridisch-technische effecten

Op juridisch-technisch vlak stellen er zich geen problemen.

Andere effecten

geen

4.3 Optie 3: einddatum voor grindwinning in Limburg schrappen; buiten de reeds toegekende quotumtonnen kan echter geen grind meer gewonnen worden in Limburg, ook niet in de toekomst

Oplijsting van doelgroepen

- de grindsector
- de bouwsector in het algemeen (betonwarenssector, asfaltsector, sector bouwzand, ...)
- het Vlaamse Gewest
- de grindgemeenten
- de burger

Baten en kosten

Bij deze optie wordt de einddatum voor grindwinning in Limburg dus niet louter uitgesteld, maar geschrapt. De grindontginners krijgen dus voor een onbepaalde tijd respijt voor de realisatie van de reeds toegekende quotumtonnen. Het grindcomité zal in de nabije toekomst bepalen tot wanneer de realisatie van de overmachttonnen kan gebeuren. Buiten deze reeds toegekende tonnages kan er echter geen grind meer ontgonnen worden in Limburg. Voor de Vlaamse grindbehoefte in de toekomst wordt er volledig vertrouwd op het substitutiepotentieel voor grind en op een verhoogde import uit het buitenland.

In vergelijking met de vorige opties heeft deze optie het voordeel dat de grindontginners niet meer met een decretale deadline geconfronteerd worden om de reeds toegekende quotumtonnen te realiseren. Zo wordt in elk geval het scenario vermeden waarbij de grindontginners, voor zover zij hier überhaupt toe in staat zouden zijn, de reeds toegekende quota versneld zouden ontginnen om toch maar de -al dan niet uitgestelde- deadline te halen. Dit vermijdt een tijdelijke oververzadiging van de markt, een dumping in minderwaardige producten en/of extra uitvoer.

Bovendien vermijdt deze optie, de onduidelijkheid rond de datum van totstandkoming en inwerkingtreding van het Ruimtelijk Uitvoeringsplan inzake berggrind in gedachte, dat de berggrindontginners in de toekomst opnieuw met een onhaalbare deadline zouden geconfronteerd worden.

Het schrappen van de einddatum uit het grinddecreet wordt dan ook weerhouden als de meest aangewezen optie om de problematiek van de reeds toegekende quotumtonnen te verhelpen.

De bij de nuloptie opgesomde economische problemen (problemen inzake bevoorrading van de Vlaamse grind- en bouwzandbehoefte, problemen voor de

asfaltsector, de betonwarenssector en de sector stortklaar beton) en sociaal-economische problemen (werkgelegenheid, verhoogde import en afhankelijkheid van het buitenland, verhoging van de grondstoffenprijzen voor de burger, ...) blijven echter onverkort van toepassing zodra de reeds toegekende quotumtonnen daadwerkelijk gerealiseerd zijn.

Verdelingseffecten

De verdelingseffecten zijn gelijkaardig aan deze bij de tweede optie.

Juridisch-technische effecten

Op juridisch-technisch vlak stellen er zich geen problemen.

Andere effecten

geen

4.4 Optie 4: einddatum voor grindwinning in Limburg schrappen; buiten de reeds toegekende quotumtonnen kan echter geen grind meer gewonnen worden in Limburg; naar de toekomst toe wordt er een maatschappelijk overleg gevoerd inzake verdere grindwinning in Limburg

Oplijsting van doelgroepen

- de grindsector
- de bouwsector in het algemeen (betonwarenssector, asfaltsector, sector bouwzand, ...)
- het Vlaamse Gewest
- de grindgemeenten
- de burger

Baten en kosten

Wat de discussie rond de decretale einddatum voor grindwinning in Limburg betreft, voorziet deze optie dus in eenzelfde oplossing als bij optie 3: de einddatum wordt geschrapt en de werking van het grinddecreet wordt beperkt tot de aanvankelijk voorziene grindquota en de eraan gekoppelde ontginningsgebieden. De grindontginners krijgen dus voor een door het grindcomité te bepalen termijn respijt om de reeds toegekende quotumtonnen te realiseren.

De desbetreffende tonnen dienen gerealiseerd te worden binnen een realistische doch beperkte tijdsspanne vanaf 1 januari 2006. Dit is noodzakelijk om in de geest van het grinddecreet te blijven en de geplande herstructureringen in de desbetreffende ontginningsgebieden niet verder te

vertragen. Gezien het bestaande verschil in ontginningssituatie enerzijds tussen de deelsectoren berggrind en valleigrind en anderzijds tussen de quotumhouders onderling, dienen de betrokkenen gehoord te worden door het Grindcomité teneinde in overleg te streven naar een haalbare productieplanning. Deze planning en de daarmee gepaard gaande voorwaarden dienen bekrachtigd te worden door een beslissing van het grindcomité en krijgt aldus een bindend karakter.

Het grote verschil met de derde optie bestaat hierin dat men verschillende opties open houdt om te onderzoeken hoe men naar de toekomst toe tegemoet kan komen aan de Vlaamse grindbehoefte. In tegenstelling tot de vorige optie vertrouwt men niet meer enkel op het substitutiepotentieel voor grind en op een verhoogde import uit het buitenland om aan de toekomstige Vlaamse grindbehoefte te voldoen.

Hiertoe zal in de nabije toekomst een rondetafel worden opgezet met alle belanghebbende actoren. Indien na overleg blijkt dat er een maatschappelijk draagvlak aanwezig is voor verdere grindwinning in Limburg na afronding van het grinddecreet, zullen hiervoor de randvoorwaarden vastgelegd worden.

Verdelingseffecten

De verdelingseffecten voor de periode vóór de uitdoving van het grinddecreet zijn gelijkaardig aan deze bij de tweede optie.

De verdelingseffecten voor de periode daarna zijn afhankelijk van de uitkomst van het maatschappelijk overleg over verdere grindwinning in Limburg, en zijn momenteel dus nog niet in te schatten.

Juridisch-technische effecten

Op juridisch-technisch vlak stellen er zich geen problemen.

Andere effecten

Geen

5 Uitwerking, uitvoering en monitoring

Het spreekt voor zich dat het schrappen van de einddatum voor grindwinning in Limburg een decretaal ingrijpen vereist, en niet via een Besluit van de

Vlaamse Regering kan bewerkstelligd worden. Dit voorontwerp van decreet voldoet aan alle taalkundige, vormelijke en wetgevingstechnische voorschriften zoals bepaald in omzendbrief VR 2000/4.

Deze kleine aanpassing van het grinddecreet laat de grindheffing en alle oorspronkelijk ingestelde structuren (Grindfonds, grindcomité, subcomités, ...) ongemoeid zodat de financiële en structurele werking van het grinddecreet verder kan blijven bestaan, maar geleidelijk uitdooft.

Gezien de aard van de aanpassing zijn er geen nieuwe of bijkomstige administratieve lasten voor de grindontginners.

Naar de toekomst toe is ruimte gelaten voor een opvolging van de evolutie van de Vlaamse grindbehoefte en een evaluatie van de eventuele noodzaak tot verdere grindwinning in Limburg.

6 Consultatie

Op 25 augustus 2003 keurde het grindcomité een Memorandum aan de Vlaamse Regering goed. Hierin concludeert het grindcomité dat het zich bewust is van de controversiële problematiek ontstaan uit het grinddecreet en pleit voor een pragmatische benadering. Het grindcomité is van oordeel dat het opleggen van een inhaalplanning te realiseren voor 2006 een onvoldoende realistische en rationele insteek biedt. Zowel voor het grindcomité en de subcomités als voor de grindproducenten zou zich zo een toestand van rechtsonzekerheid voordoen met grote financiële gevolgen.

Het grindcomité adviseert om die omstandigheden in acht te nemen die geleid hebben tot de toestand waarin de sector ongewild is verzeild. Het is hun inziens redelijk en verdedigbaar om de productietijd die in de decreetperiode tot nu toe niet benut kon worden en waarvoor overeenkomstige overmacht goedgekeurd werd, te compenseren met extra uitvoeringstijd. Het grindcomité acht het wel nuttig een effectieve afsluitdatum voor te stellen en stelt - in de veronderstelling dat geen casuele vertragingen meer ontstaan - 31 december 2008 voorop. Het komt er op neer dat wat zich eerst voordoet, bepalend is: het uitputten van de individuele quota of de verlengde einddatum. Alzo is het haalbaar, zonder afbreuk te doen aan de geest van het grinddecreet en ter afronding ervan, de globale productiequota, overeengekomen op de rondetafelconferenties van 1990, te laten realiseren. In de tijd na 2005 worden dan inzake het

grinddecreet enkel en alleen door overmacht goedgekeurde achterstandsquota ontgonnen en afgevoerd.

In het voorontwerp van wijzigingsdecreet werd rekening gehouden met dit Memorandum. Het voorontwerp wordt gelijklopend met de adviesvraag aan SERV en MiNa-Raad ook aan het grindcomité om advies voorgelegd.

7 Informatie voor de Inspectie van Financiën

Het grindcomité en de subcomités hebben gedetailleerde begrotingen opgemaakt aangaande hun totaal te verwachten uitgaven. De heffingsbasis voor zowel valleigrind als berggrind is gebaseerd op deze ramingen. Bij deze ramingen is men er steeds van uitgegaan dat alle vooropgestelde quotumtonnen zullen kunnen worden gerealiseerd. Indien deze mogelijkheid niet wordt voorzien (door de schrapping van de einddatum uit het grinddecreet), zullen de minderinkomsten kunnen oplopen tot enkele miljoenen euro.

De voorbije jaren door de Vlaamse Regering toegekende productiequota waren afgestemd op de scenario's die in de beleidsnota van 31 juli 1990 waren opgenomen. In de gegeven omstandigheden is het voor bepaalde quotumhouders praktisch niet mogelijk om de toegekende quotumtonnen nog voor 2006 te realiseren. Bij een abrupt einde aan de grindwinning eind 2005 mag verwacht worden dat de quotumhouders via juridische weg een schadevergoeding zullen trachten te bekomen. In het geval van een veroordeling van het Vlaamse Gewest kan deze schadevergoeding ettelijke miljoenen euro bedragen.

Ook de grindgemeenten zouden bij een abrupte stopzetting van de grindwinning vooraleer alle toegekende quota gerealiseerd zijn, geconfronteerd worden met minderinkomsten ten bedrage van om en bij de zes miljoen euro.

Onderhavig voorontwerp van decreet heeft bijgevolg een positieve invloed op de middelen van het Grindfonds, de algemene uitgavenbegroting en de middelen van de grindgemeenten.

8 Samenvatting

Na een grondig onderzoek van de verschillende opties (nuloptie, uitstellen dan wel schrappen van de einddatum voor grindwinning in Limburg, het al dan niet vertrouwen op het substitutiepotentieel voor grind en op een verhoogde invoer uit het buitenland om in de toekomst te voldoen aan de Vlaamse grindbehoefte) en de impact van deze opties op het Vlaamse Gewest, de grindgemeenten, de burger, de grindsector en de bouwsector in het algemeen, wordt de vierde optie als de meest geschikte weerhouden.

Deze optie houdt in dat de einddatum voor grindwinning in Limburg uit het grinddecreet geschrapt wordt. Tegelijkertijd wordt bevestigd dat de grindwinning beperkt blijft tot de oorspronkelijk toegekende quotumtonnen. De grindontginners krijgen een realistische doch beperkte tijdsspanne vanaf 1 januari 2006 om de desbetreffende tonnen te realiseren.

Bij de andere opties zou het Vlaamse Gewest waarschijnlijk geconfronteerd worden met verregaande schadeclaims vanuit de ontginningssector (nuloptie) en met hernieuwde deadlineproblemen in de toekomst wegens onduidelijkheden inzake het vrijgeven van de nodige ontginningsgebieden (uitstel deadline).

Naar de toekomst toe kiest men ervoor om niet volledig te vertrouwen op het substitutiepotentieel voor grind en op een verhoogde invoer uit het buitenland om aan de toekomstige Vlaamse grindbehoefte te voldoen. Er wordt een rondetafeloverleg opgezet met alle betrokken actoren om de eventuele noodzaak en de wenselijkheid van verdere grindwinning in Limburg na de afronding van het grinddecreet te onderzoeken.

9 Contactinformatie

Luc Peeters, afdelingshoofd
Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie
02 553 46 02
luc.peeters@ewbl.vlaanderen.be

Wouter Stroobants, adjunct van de directeur
Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie
02 553 46 49
wouter.stroobants@ewbl.vlaanderen.be